

Strategia rozwoju i diagnoza samorządności lokalnej miasta i gminy Konstancin-Jeziorna

Inicjatywa społeczna – luty/marzec/kwiecień 2024

Od kiedy zmieniony został ustrój państwa polskiego (1989/1990), **samorząd lokalny** stał się podstawową organizacją życia ludzi, mając dwuwymiarową strukturę. **Z jednej strony jest organizacją wspólnoty mieszkańców, a z drugiej - lokalną władzą publiczną.** Jest to władza szczególna; najbliższa ludziom i wybierana przez nich, wobec której formułowane są oczywiste oczekiwania. Mieszkańcy potrzebują mądrego, troskliwego i godnego zaufania gospodarza, dającego poczucie bezpieczeństwa i zapewniającego warunki rozwoju w przyszłości. Z kolei wybrani przez nich włodarze oczekują odpowiedzialności, pozytywnej reakcji na podejmowane inicjatywy, współdziałania i akceptacji. Spełnienie potrzeb i oczekiwań obu stron w efektywnym partnerstwie, wymaga wielu warunków, które po latach doświadczeń dają się klarownie sformułować. Mimo przekonania, że samorząd terytorialny jest ustrojowo drogą słuszną, to realnie przebiega z meandrami, których analiza pozwala wyciągać wnioski naprawcze.

W ostatnich trzech dekadach Konstancin-Jeziorna rozwija się dynamicznie, ale z zakłóconą równowagą. Następuje ekspansja przedsięwzięć dla prywatnych rezydentów kosztem sfery publicznej, czego konsekwencją jest degradacja każdego z unikalnych zasobów miasta i jego otoczenia. Niezbędne jest zatrzymanie procesu rozwoju tej nierównowagi i sanacja jego niszczonego zasobów. Bez tego walory Konstancina przejdą do historii straconych szans, a miasto ulegnie komercjalizacji, zajeżdżeniu i zaśmieceniu.

Aby wrócić do równowagi w rozwoju miasta i gminy Konstancin-Jeziorna **potrzebna jest długo- i średniookresowa strategia rozwoju.** Podstawą strategii średniookresowej powinna być kompleksowa i długookresowa wizja rozwoju urbanistycznego ściśle powiązana z planem zagospodarowania przestrzennego, zwanego Studium Uwarunkowań i Kierunków

Zagospodarowania Przestrzennego (z długim horyzontem). W Konstancinie-Jeziornie przed laty (2012) obwieszczono podjęcie zmian w opracowanym w 1999 roku Studium. Póki co, aktualny dokument nie powstał. Równocześnie podjęte zostały rozmowy o opracowaniu i uchwaleniu lokalnej średniookresowej strategii z 10-letnim horyzontem. Zamierzeń tych jednak nie zrealizowano.

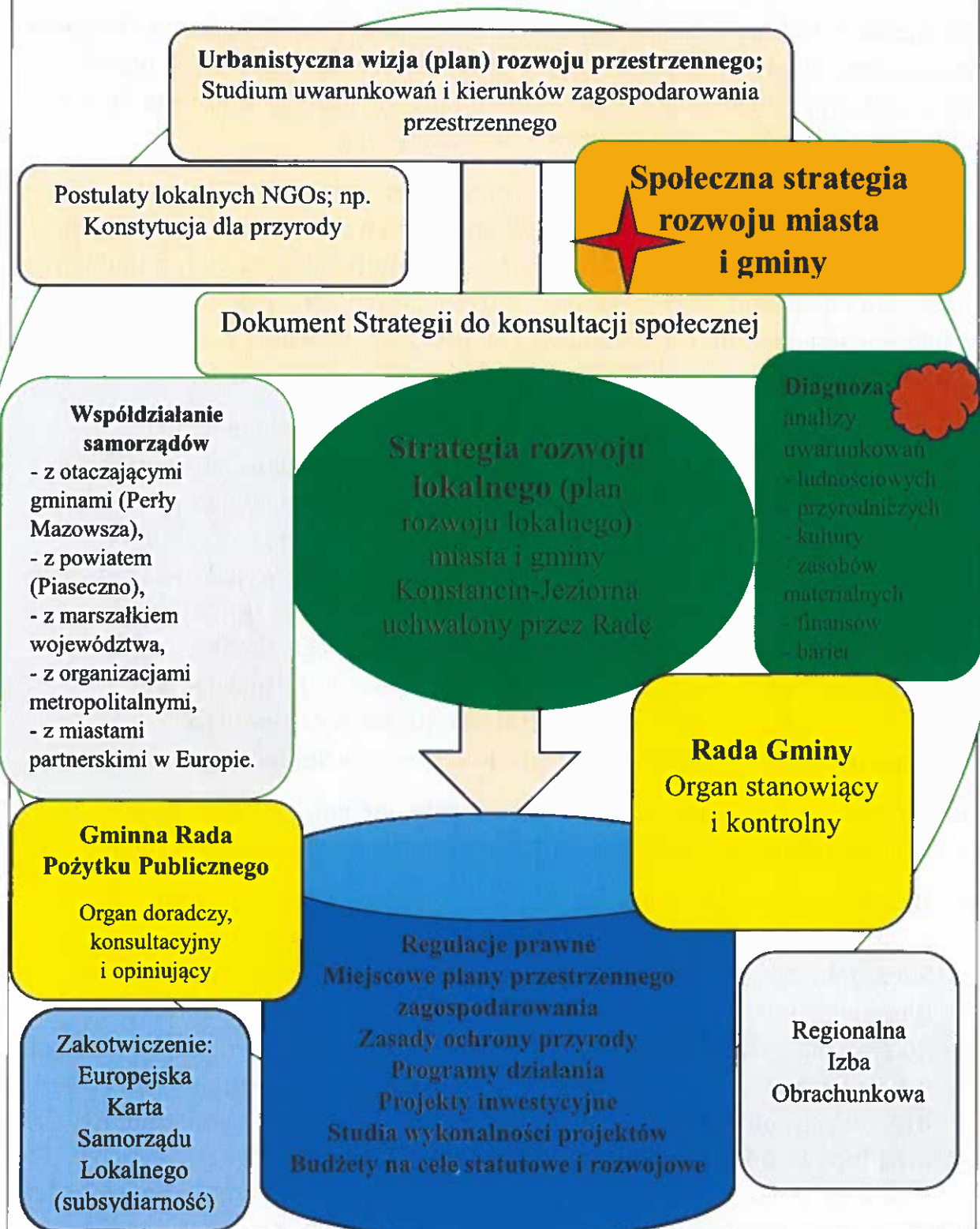
W sytuacji, w której władze samorządowe nie spełniają społecznych oczekiwań i nawet nie posiadają kompleksowej strategii działania, mieszkańcy samodzielnie - w ramach społecznej inicjatywy - podjęli trud stworzenia jej ram, licząc, że zobowiąże to nowe władze do podjęcia wyzwania i stworzenia na bazie społecznie wypracowanej strategii rozwoju lokalnego już w pełni samorządowej, która wyznaczy kierunki i narzędzia ratowania miasta i jego otoczenia.

Przygotowana społecznie strategia, przedstawiona 16.03.2024 na spotkaniu mieszkańców i kandydatów do nowych władz samorządowych sprowokowała do zabrania głosu przez stosunkowo liczne grono zainteresowanych osób. W ich wyniku **dokonano rozszerzenia zapisów strategii**, chociaż bez zmiany jej głównych kierunków. Jednocześnie przygotowano drugi dokument, którego opracowanie postulowano na spotkaniu, a mianowicie – diagnozę dotychczasowego procesu samorządności w Konstancinie-Jeziornie.

W ten sposób **powstały dwa społecznie opracowane dokumenty: strategia i diagnoza**. Mimo że powstały chronologicznie w nieodpowiedniej kolejności (najpierw powinna być przygotowana diagnoza, a następnie strategia), to oba dokumenty są spójne, a strategia jest bardziej wizjonerska, jako że nie obarczona ograniczonymi możliwościami przeszłości.

Na poniższym schemacie ukazujemy miejsce obecnie opracowanej (luty/marzec 2024) strategii społecznej wśród innych potencjalnych i realnych działań samorządowych.

Miejsce społecznej strategii rozwoju miasta i gminy Konstancin-Jeziorna w działaniach samorządu

I. Strategia

Na mapie Polski niewiele jest tak wyjątkowych miejsc jak Konstancin- Jeziorna z jego otoczeniem; bogatych w zasoby przyrodnicze, oszczędzonych przed zniszczeniami drugiej wojny światowej i podtrzymywanych w okresie PRL-u dzięki staraniom ludzi kultury i sztuki oraz medycyny.

Miasto Konstancin jest bowiem jedynym na Mazowszu uzdrowiskiem z bogatymi tradycjami w leczeniu chorób kostno-stawowych, neurologicznych, kardiologicznych i oddechowych. Położony w pobliżu Warszawy jest ulubionym miejscem odwiedzin gości ze stolicy, potrzebujących zdrowego odpoczynku i rehabilitacji, uczestnictwa w kulturze i radości z przebywania w unikalnym i zdrowym środowisku przyrodniczym.

Rozpoznając fakty regulacyjne (przepisy prawne poziomu lokalnego i regionalnego) oraz doświadczając niekorzyści z kształtowania się warunków życia, „starzy” mieszkańcy Konstancina-Jeziorny, namówieni przez młodych aktywistów, podjęli się zredagowania ram społecznej strategii. Zrobili to, w ścisłym z nimi współdziałaniu, w trosce o przyszłość tego wyjątkowego miejsca oraz o dobrostan następnych generacji mieszkańców. Niżej sformułowane punkty tworzą **ramę strategii**. Każdy z punktów wymaga –konkretniejszych zapisów, z udziałem zaangażowanych samorządowców, posiadających odpowiednie kompetencje, **aby powstał kompleksowy i zgodny z wymaganiami projekt planu rozwoju lokalnego do społecznej konsultacji**.

Ramy strategii zawierają główne obszary, które powinny ukierunkować rozwojowe działania władz samorządowych oraz wspólnoty mieszkańców.

- 1. Bezpieczeństwo życia mieszkańców** na wypadek katastrof z przyczyn naturalnych i konieczności obrony przed potencjalną agresją wojenną. Szczególne znaczenie ma tu **infrastruktura komunikacji i transportu** (drogowa i kolejowa), pozwalająca na wyjazdy/przyjazdy z miasta i do miasta, a także łącząca strategiczne punktu wewnątrz miasta i otoczenia. Z tego punktu widzenia **priorytetowe znaczenie mają projekty inwestycji drogowych; obwodnice i odbudowa (przebudowa) połączeń kolejowych oraz innych form transportu publicznego**. Planowane drogi przelotowe, w tym dwie wojewódzkie (721 i 724), nie powinny przechodzić przez środek miasta (tereny ochrony uzdrowiskowej) ani przecinać zwartej zabudowy wewnątrz miasta. **Potrzebne jest pilnie przygotowanie nowego projektu**.

Bez realizacji infrastruktury drogowej i transportu publicznego oraz zabezpieczenia unikalnych zasobów przyrodniczych konieczne jest **zatrzymanie projektów budowy kolejnych osiedli mieszkaniowych.**

2. Komfort bezpiecznego, zdrowego i efektywnego poruszania się na co dzień: dla pieszych (chodniki), rowerzystów (ścieżki rowerowe) oraz kierowców (widoczność na wewnętrznych skrzyżowaniach i respektowanie/kontrolowanie ograniczonej prędkości).

- Niezbędne jest systematyczne **ograniczanie szczególnie niebezpiecznych tzw. ciągów pieszo-jezdnych, oznaczanie przejść dla pieszych w miejscach mniej kolizyjnych z transportem i wprowadzanie świateł.**
- Rozbudowy wymaga sieć dróg, a szczególnie poszerzanie istniejących (nowe umowy z właścicielami posesji) w celu wprowadzania **miejsca dla pieszych (chodniki) i rowerów.** Potrzebna jest przebudowa/budowa bocznych odcinków dróg dla transportu osobowego.
- Konieczna rozbudowa tras rowerowych wymaga odpowiednio skoordynowanej koncepcji.
- **Miejsca parkingowe powinny być sytuowane poza centrum uzdrowskim** i skoordynowane z dojazdem meleksami, dostępnymi rowerami i pieszo- alejami spacerowymi.
- **Potrzebne są ograniczenia dla prywatnego transportu samochodowego (!).** To ma istotne znaczenie także dla **czystości powietrza w mieście.** W urbanistycznym planie długiego okresu Konstancin powinien zaprojektować wizję miasta 15-minutowego, w inteligentny sposób adoptującego koncepcję duńskiego architekta i urbanisty Jana Ghela (miasto dla ludzi a nie dla samochodów!).
- Konstancin wymaga **wprowadzenia dobrze skoordynowanej komunikacji publicznej** w gminie z połączeniami do komunikacji publicznej Warszawy (dojazd do metra czy tramwaju, a w przyszłości budowa naziemnego metra). Realne w ciągu najbliższych lat byłoby stworzenie odnogi budowanej obecnie linii tramwajowej do Wilanowa. Dawny korytarz Kolejki Wilanowskiej nie jest, póki co, kompletnie zabudowany.

3. Plan zaopatrzenia w czystą energię elektryczną, ciepłą i gaz oraz warunki komunikacji zdalnej

W dziedzinie zaopatrzenia mieszkańców w czystą energię samorząd powinien **wykazać się innowacyjnością i przyjąć aktywnie funkcję**

koordynatora, szczególnie gdy mamy do czynienia z udziałem sektora prywatnego w podejmowanych inwestycjach. Możliwe są różne źródła energii:

- geotermalne, które dla odwiertów na głębokość ok. 3 000 m są obecnie potencjalnie najmniej szkodliwym dla środowiska rodzajem energii do wykorzystania.
- biogazownie,
- z biomasy rolnej,
- słoneczna – panele fotowoltaiczne.

W odniesieniu do paneli fotowoltaicznych szczególnie ważne jest stosowanie paneli odpowiedniej jakości, wyłącznie nowej generacji oraz pochodzących od renomowanych producentów. Panele powinny być sytuowane w odpowiednich miejscach do zbiorowego korzystania np. na dachach budynków użyteczności publicznej oraz domów wielorodzinnych. Potrzebne są także inwestycje w odpowiedniej jakości gruntowe pompy ciepła, które służyłyby zbiorczo wielu użytkownikom.

Przygotowania wymagają **projekty dotyczące zdecentralizowanego sytuowania nadajników do Internetu światłowodowego**, pozwalającego na uzyskanie odpowiedniego zasięgu o odpowiednio wymaganej przepustowości danych.

W sprawach zaopatrzenia w energię niezbędna jest koordynacja działań w ramach projektów krajowych i metropolitalnych, regionalnych i międzygminnych, umożliwiającą rozwiązania efektywne.

Konstanciński samorząd wzorem innych powinien wnioskować o dostępne środki krajowe i europejskie np. na rozwój energetyki termalnej do celów grzewczych, a nawet do geotermii skojarzonej, tzn. do jednoczesnej produkcji energii cieplnej i elektrycznej. W chwili obecnej skojarzona produkcja energii ze względu na wysoką efektywność rozwiązań połączonych i skoordynowanych jest szczególnie promowana; tak na poziomie krajowym, jak i Unii Europejskiej.

- 4. Odpowiedzialne ekologicznie oraz ekonomicznie gospodarowanie sprawami komunalnymi z respektowaniem wyrównanego udziału mieszkańców w korzystaniu i ponoszeniu kosztów usług komunalnych.** Szczególnej uwagi wymaga rozwiązywanie następujących problemów;
- ✓ Zaopatrzenia w wodę pitną; na skutek obniżania się poziomu wód gruntowych, co zagraża przyrodzie i rolnictwu **niezbędny jest gminny program retencji** w dolinach rzeki Jeziorki i jej dopływów (będących

skanalizowanymi rzekami), a także budowa nowych ujęć wód głębinowych (większość istniejących - to ujęcia płytkie).

Wobec wysokiej dynamiki zmian klimatu (w upały występuje brak wody na końcówkach sieci) konieczne jest **oszczędzanie zużycia wody na cele konsumpcyjne, do podlewania ogrodów oraz upraw rolnych**. Potrzebne jest uruchomienie procesu informowania oraz edukowania mieszkańców oraz stosowanie opłat karnych za nierespektowanie zasad racjonalnego zużycia wody.

Równolegle pożądane jest przygotowanie **projektu technologii ograniczonego zużywania wód podziemnych** i jego stopniowa implementacja. Upowszechnienia wymaga wdrażanie rozwiązań, pozwalających na zbieranie deszczówki i jej wykorzystywanie.

- ✓ **Oczyszczanie ścieków komunalnych.** Mieszkańcy Konstancina-Jeziorny powinni mieć udział w monitorowaniu rozpoznawanych rodzajów ścieków, ich usuwania i oczyszczania. Działalność samorządu w tej dziedzinie jest nietransparentna, utrudniając zrozumienie i akceptację zarówno wzrostu kosztów bieżących, jak i potencjalny udział w działalności inwestycyjnej wymagającej modernizacji czy powiększenia oczyszczalni. Niezbędna jest dywersyfikacja sposobów i podmiotów odbierających ścieki.

- ✓ **Gospodarka odpadami;** segregacja i odbieranie odpadów prowadzone w systemie outsourcingu powinny być powiązane z ich przetwarzaniem. Rozważenia wymagają projekty **zagospodarowania odpadów roślinnych do tworzenia kompostowni**, zaopatrujących miejscowe gospodarstwa rolne i ogrody.

5. Ochrona zasobów przyrodniczych Konstancina-Jeziorny i jego otoczenia. Niezbędne jest **zdecydowane odejście od planów zagospodarowywania cennych zasobów przyrodniczych** w mieście i otoczeniu miasta (Łęgi Oborskie, Skarpa Oborska, unikalny krajobraz przyrodniczo-kulturowy Urzecza w dolinie Wisły, Wyspy Zawadowskie, Wyspy Świderskie, Dolina Rzeki Jeziorki, Chojnowski Park Krajobrazowy). To wymaga **absolutnego zakazu przeznaczania ich na nowe inwestycje mieszkaniowe** oraz na komercyjne cele handlowe czy rozrywkowe i, z dużymi ograniczeniami, na cele turystyczne i sportowe

Potrzebne są działania ratujące zasoby przyrodnicze:

- W celu przeciwdziałania rozbijaniu zwartych enklaw przyrody na wyizolowane fragmenty poddawane intensywnej antropopresji i degradacji należy wyznaczyć w nowych planach miejscowych **korytarze ekologiczne**, służące przemieszczaniu się zwierząt, nasion i zarodników, a także jako przestrzeń publiczną. Najważniejsze są korytarze z Lasu Kabackiego przez Wygon i Skarpę Wiślaną do dolin Wisły i Jeziorki (jedyne istniejące kanały komunikacji między tym kluczowym rezerwatem a innymi ekosystemami), między Lasami Chojnowskimi a doliną Wisły (pola na Urzeczu) oraz między tymi lasami a doliną Jeziorki poprzez ogrody prywatne i dolinę rzeki Małej. Naturalna dolina Jeziorki stanowi kręgosłup przyrodniczy gminy od Chyliczek do Imberfalu i nie powinna podlegać zabudowie.
- **Niezbędne jest skuteczne egzekwowanie zakazu wycinania drzew.** Konieczne są natomiast **nowe nasadzenia**, szczególnie na terenach w pobliżu Chojnowskiego Parku Krajobrazowego (teren między osiedlem Cegielnia Oborska a osiedlem Osiedle Constans) oraz na terenach przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową w tym tereny Jeziorny oraz Mirkowa. **Tereny zielone powinny być dostępne i wspólnie użytkowane, pełniąc funkcje parku, ścieżek dydaktycznych i sportowych, dających przestrzeń do zabaw terenowych.**
- Należy przyjąć zasadę, że 10% każdego obszaru, dla którego uchwalane są nowe plany miejscowe, jest przeznaczane pod ogólnie dostępną przestrzeń z urządzoną **zielenią dostępną publicznie.**
- W Konstancinie jest wiele starych drzew zarówno objętych formalnie statusem **pomników przyrody, jak i właściwych do zgłoszenia.** Potrzebna jest ich ewidencja (także na prywatnych posesjach) oraz bezwzględna ochrona cennych i starych gatunków, np. aleja lipowa w Bielawie, czy dęby na Wygonie.

Jednym z pierwszych z narzędzi ochrony zasobów przyrodniczych powinno być przyjęcie **Konstancińskiej Konstytucji dla Przyrody**, połączonej z wizjonerską koncepcją urbanistyczną miasta i jego okolic, zapewniając także pełnię funkcji zdrowego miasta. Zasadą tego imperatywu jest świadomość jednego zdrowia, co obrazuje, poniższy schemat

6. Utrzymanie, pielęgnowanie i rozwijanie statusu uzdrowiskowego miasta i gminy Konstancin-Jeziorna; jedyne uzdrowisko na Mazowszu

W utrzymaniu uzdrowiskowego statusu miasta niezbędne jest takie **współdziałanie samorządu z niepublicznym zakładem Uzdrowisko Konstancin-Zdrój – spółka z o.o.**, aby komercyjne cele spółki, zdrowotne i ekologiczne cele publiczne oraz potrzeby bezpiecznego życia mieszkańców nie stały ze sobą w sprzeczności. Samorząd lokalny zawsze powinien **chronić tereny służące uzdrowiskowej funkcji miasta, nie dopuszczać do ich wyprzedaży i czynić je publicznie dostępnymi.** Samorząd powinien zyskać pakiet akcji tej spółki w stopniu pozwalającym na kontrolowanie jej polityki i rozwoju.

Wsparcia wymaga rozwój **Mazowieckiego Centrum Rehabilitacji STOCER**, aby tereny i obiekty w jego posiadaniu służyły lecznictwu. Niszczące wille – po restauracji – mogłyby zostać wykorzystywane na **miejsca nowoczesnych terapii zaburzeń psychicznych**, wykonywanych w systemie ambulatoryjnym w zgodzie z koncepcją deinstytucjonalizacji usług społecznych, zadania kierowanego do samorządu lokalnego.

Także **Centrum Kompleksowej Rehabilitacji (CKR)** wymaga **respektowania warunków do rozwoju nowych urządzeń i łóżek sanatoryjnych**. Niezrozumiałe są nowe rezydencjalne inwestycje na terenach strefy A kosztem burzenia istniejących tam obiektów ochrony zdrowia.

Utrzymanie i rozwijanie uzdrowskiego statusu Konstancina- Jeziorny wymaga priorytetu dla realizacji takich projektów jak:

- rozwój bazy szpitalnej i rehabilitacji leczniczej dla osób chorujących, starszych i niepełnosprawnych,
- wsparcie rozwoju kadry ochrony zdrowia, poprzez tworzenie placówek edukacyjnych (podyplomowych, specjalizacyjnych, miejsc odbywania praktyk) oraz prowadzenie takiej polityki mieszkaniowej, która pozwoli na zamieszkanie w miejscowości wykonywania pracy.
- rozwój infrastruktury uzdrowskiej, a przede wszystkim budowa tzw. grzyba solankowego w parku (wraz z dostosowaną utylizacją solanki) umożliwiając bezpłatne korzystanie oraz rozbudowa tężni (lub budowa tężni konkurencyjnej) z jej zakupem przez miasto jako infrastruktury publicznej.
- dostępna rekreacja i usługi kulturalne dla kuracjuszy, mieszkańców i gości (z wykorzystaniem amfiteatru na weekendowe koncerty muzyczne).

W Konstancinie- Jeziornie lokalizowane są stacjonarne **domy opieki długoterminowej i paliatywnej** dla osób w podeszłym wieku. Ich dalszy rozwój wymaga troski władz samorządowych o odpowiednie warunki architektoniczne dostosowane do funkcjonowania domów dla osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnymi oraz dostępu do zielonego otoczenia domów.

Rozwoju wymagają **domy dziennego pobytu dla osób w podeszłym wieku** z zapewnieniem usługi opiekuńczej i hotelowej na krótki pobyt (wytchnienie

dla stałego opiekuna). Tego rodzaju funkcje mogłyby pełnić stare wille po ich restauracji, np. w ramach działań publiczno-prywatnych.

7. Rozwijanie Konstancina - Jeziorny jako **zdrowego miasta**; koncepcji szerszej niż status uzdrowiska, adresowanej powszechnie do lokalnej społeczności. Wśród głównych cech zdrowego miasta (WHO 1995) znajduje się **dostęp do zdrowej żywności** produkowanej i przetwarzanej na miejscu oraz w pobliżu. Pozostaje to w zgodzie z ideą WHO (Światowej Organizacji Zdrowia) - „**Od pola do stołu**” i jest wspierane przez Unię Europejską w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich¹ (komponentu Wspólnej Polityki Rolnej - WPR), a także w ramach zasad Zielonego Ładu.

W Konstancinie funkcjonuje targowisko, które wymagałoby ukierunkowania na wspieranie miejscowych producentów żywności i rozwoju infrastruktury jej sprzedaży oraz usług gastronomicznych. To powinno tworzyć podstawę polityki odpowiedniego wspierania rolnictwa, sadownictwa i ogrodnictwa oraz ich przetwórstwa w rolniczych sołectwach wokół miasta. Umożliwiłyby to program restytucji lokalnego rolnictwa na Urzeczu.

Samorząd lokalny ma możliwości wykorzystania projektów wspierania rolników (via Ministerstwo Rolnictwa i jego wojewódzkie ośrodki postępu rolniczego), polegających na **przekazywaniu informacji oraz wiedzy o ekologicznej produkcji rolnej**, a także wsparcia procesu przekształcania tradycyjnych gospodarstw rolnych w zorientowane ekologicznie. W tym celu można (i należy) wykorzystać fundusze UE.

8. **Do zadań własnych samorządu lokalnego należy opieka nad dzieckiem i oświata: przedszkolna, szkolnictwo podstawowe oraz troska o miejsca spędzania czasu wolnego dla młodzieży.** To zobowiązuje każdą gminę do odpowiedzialności za opracowanie i realizację uzgodnionych z mieszkańcami koncepcji infrastrukturalnych oraz instytucjonalnych dla **placówek opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych** (żłobków, przedszkoli i szkół) z uwzględnieniem potrzeb spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, sprzyjających także rozwojowi więzi międzypokoleniowych. **Obowiązki oświatowe gminy obejmują także placówki niepubliczne.**

¹ Definicja obszaru wiejskiego w programach WPR obejmuje także małe miasta do 20 tys. mieszkańców, będące ośrodkiem administracyjnym i usługowym dla okolicznych wsi.

Odpowiedzialność samorządu lokalnego za bezpieczne i sprzyjające rozwojowi dzieci i młodzieży warunki nauczania jest szczególnie i wymaga dużej uwagi oraz troski. I tak:

- Otoczenie wszystkich budynków edukacyjnych; tak placówek publicznych, jak i niepublicznych wymaga umożliwienia **bezpiecznego dotarcia, jak i poruszania się wokół** (chodniki, ścieżki rowerowe, bezpieczne przejścia dla pieszych).
- Konieczne jest **wsparcie wyposażenia szkół w nowe technologie informacyjne i nowoczesne pomoce dydaktyczne.**
- Każdej placówce edukacyjnej powinny być zapewnione odpowiednie **standardy higieniczne** (posiadania odpowiedniej liczby toalet i przestrzeni do przechowywania odzieży) **oraz ochrony zdrowia:** posiadania gabinetu lekarskiego oraz pomieszczeń do cichej nauki wraz z zapewnieniem opieki odpowiednich specjalistów.
- Każda szkoła powinna mieć warunki do **zapewnienia dzieciom zdrowych posiłków**, przygotowywanych na miejscu z lokalnych produktów i w odpowiednich warunkach podawanych,
- Konstancin posiada warunki, aby **zajęcia dydaktyczne mogły odbywać się także w otwartym środowisku przyrodniczym**, umożliwiając poznawanie roślin i zwierząt oraz ucząc metod ochrony drzew i szacunku dla zwierząt. W tym celu tereny przyrodnicze w otoczeniu szkoły powinny zostać odpowiednio uporządkowane i dostępne.
- Dzieci i młodzież powinny mieć dla siebie bezpieczne i **trwale miejsca, w których rozwijane są programy spędzania czasu wolnego:** place zabaw, sale do zajęć kulturalnych, boiska i hale do zajęć sportowych, pomieszczenia dla harcerzy. Sprzyjać temu może otwarcie szkół, posiadających odpowiednie tereny i urządzenia. Środki samorządu lokalnego powinny stanowić źródło finansowania bezpiecznej opieki zajęć pozalekcyjnych w szkole.
- Młodzież potrzebuje także atrakcyjnych klubów młodzieżowych, do których powinna docierać kulturalna oferta miasta. W ten sposób przebywanie w Konstancinie przyczyni się do rozwoju poczucia tożsamości oraz chęci aktywizacji na rzecz społeczności lokalnej.

Konstancin nie posiada kompleksu sportowo rekreacyjnego z krytym basenem, co ma szczególne znaczenie dla dzieci i młodzieży. Taki kompleks

powinien powstać jak najszybciej, uwzględniając możliwość wykonania wspólnego z odwiertami geotermalnymi.

9. Dalsze wspieranie rozwoju kultury w Konstancinie; zarówno inicjatyw publicznych, społecznych (obywatelskich), jak i prywatnych.

W Konstancinie podtrzymywana jest tradycja miasta bohemy artystycznej, tworzącej klimat sprzyjający kulturze wysokiej i twórczości. Tradycję tę kultywuje Towarzystwo Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina im. Stefana Żeromskiego, łącząc z działaniami na rzecz ochrony przyrody i ochrony zdrowia. Towarzystwo udostępnia szerokim odbiorcom historię życia artystycznego i jego dziedzictwo, organizując spotkania, wystawy oraz wydając wspomnieniowe księgi. To sprzyja integracji społecznej, zwiększa poczucie tożsamości mieszkańców oraz owocuje troską o rozwój kultury w społeczności miasta i jego otoczenia.

Rozwój kultury w mieście wymaga **podtrzymania działalności Domu Kultury Hugonówka** z jego cennymi i różnorodnymi aktywnościami, kierowanymi do wielu adresatów, z różnymi zainteresowaniami i możliwościami uczestnictwa.

W ramach działalności Domu Kultury należy pielęgnować aktywności mające na celu **zachowanie lokalnych tradycji i kultury Urzecza;** mikroregionu o unikalnej historii, kulturze i przyrodzie. Samorząd powinien być aktywny w promowaniu produktów i usług urzeckich (w tym rolniczych i rzemieślniczych), przyczyniając się do stworzenia marki Urzecza, wykorzystując przy tym potencjał odbudowanej szkoły w Kępie Okrzewskiej. W tym celu należy wrócić do uchwały Rady Miejskiej z 2013 roku o Parku Kulturowym Urzecza i podjąć jej realizację.

Podtrzymania wymaga **rozwój sieci bibliotek z nowymi projektami** czynienia ich atrakcyjnymi dla różnych grup czytelników, łączenie bibliotek z antykwariatem i/lub księgarnią, a także wzbogacania ich funkcji jako miejsca organizowania warsztatów działalności artystycznej i edukacyjnej, atrakcyjnej zarówno dla dorosłych, jak i młodzieży.

10. Odbudowa i ochrona zabytków.

Na terenie Konstancina-Jeziorny znajdują się liczne zabytkowe nieruchomości (wille i mała architektura), które od wielu lat nie rewitalizowane (a nawet niezabezpieczone) popadają w całkowite zniszczenie, zadziwiając zaniedbanie w mieście o znacznym kapitale,

ludzkim i finansowym. Do gminnej ewidencji zabytków wpisano 203 obiekty, a indywidualną ochronę konserwatorską posiada 129.

Status własnościowy konstancińskich zabytków jest zróżnicowany. Większość pozostaje w rękach prywatnych, ale w rękach samorządu, a także administracji rządowej znajdują się też wille, które stanowią zabytkowe dobro publiczne.

Niezbędna jest kompleksowa ewidencja zabytkowych nieruchomości, uwzględniająca zarówno status własnościowy, stan techniczny, jak i wartość konserwatorską. Na tej podstawie powinien zostać stworzony **plan inwestycji rewitalizacyjnych na bazie specjalnych funduszy miejskich**, pochodzących z różnych źródeł, także z UE (w ramach funduszy na odbudowę dziedzictwa kultury).

Ze względu na historyczną i architektoniczną wartość znacznego zasobu obiektów zabytkowych zasadne jest **ustanowienie gminnego stanowiska architekta lub konserwatora**, którego funkcją byłaby zarówno ochrona i zabezpieczenie każdej zabytkowej nieruchomości, jak i wydawanie pozwoleń na odbudowę w zgodzie z oryginalnym projektem. Do jego zadań powinno należeć także uzgadnianie projektów budowy nowych domów oraz ich ogrodzeń, aby pozostawały z zgodzie z linią i charakterem dotychczasowej zabudowy ulic, unikając chaosu przestrzennego i pozostawiając miejsce na przestrzeń publiczną (latarnie, chodniki, ścieżki rowerowe).

Odbudowane wille i domy powinny być **przeznaczone na cele pożytku publicznego: kulturalnego, edukacyjnego, ochrony zdrowia, turystycznego itp.** Możliwe jest też ich wykorzystanie na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych (na wynajem) dla kadry medycznej, rehabilitacyjnej, opiekuńczej, dydaktycznej itd. wykonującej usługi w ramach głównych funkcji na rzecz miasta i uzdrowiska.

Dopuszczalne stosowanie w inwestycjach rewitalizacyjnych reguł publiczno-prywatnych wymaga uczciwie sporządzonych umów, transparentności oraz godnych zaufania relacji prywatnych inwestorów z samorządem oraz społecznością miasta i gminy, a takie powstają wtedy, gdy istnieją już przykłady dobrych praktyk przekonujących do wystąpienia efektu pożytku publicznego w dłuższej perspektywie.

11. Wprowadzenie działań estetyki przestrzennej i powszechnego doń

dostępu, sprzyjającego integracji i poczuciu tożsamości oraz odpowiedzialności, obowiązującej także prywatnych rezydentów. W tym mieści się:

- Dostosowanie ogrodzeń posesji do otaczającej przyrody, **odslaniając drzewa i ogrody**.
- Podtrzymywanie **inicjatywy związanej z otwieraniem i zwiedzaniem ogrodów, a także** edukowaniem w sprawach prowadzenia ogrodów ekologicznych, przyjaznych gruntem i otaczającej przyrodzie.
- **Otwieranie osiedli**; praktyka zamykania się osiedli, służąca wprawdzie ochronie własności prywatnej, **prowadzi jednocześnie do dezintegracji społecznej; tworzeniu odizolowanych społeczności osiedlowych**, bez poczucia troski o dobro publiczne i odpowiedzialności za kształtowanie miejsc wspólnego życia.

12. Wspieranie działań na rzecz **partycypacji obywatelskiej** w tworzeniu planów rozwoju i usprawniania miasta oraz w sprawowaniu społecznego nadzoru w ich wdrażaniu.

Korzystny byłby szerszy zakres stosowania **budżetu partycypacyjnego** na bazie społecznego uzgadniania wyboru projektów i realizacji dobrych praktyk w ich realizacji.

13. Zapewnienie i kontrolowanie wysokiej jakości cech samorządu lokalnego oraz stosowanie **zasad „dobrego rządzenia”**, aby samorząd:

- ✓ respektował i rozwijał koncepcję rozwoju **miasta zdrowego oraz utrzymującego status uzdrowiska**,
- ✓ **rozwijał koncepcję gospodarki usługowej**, w partnerstwie z przedsiębiorcami zorientowanymi na cele **publiczne**,
- ✓ **rozwijał infrastrukturę komunikacyjną** w gminie w **zgodzie z zasadami ochrony środowiskowej oraz bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców**,
- ✓ koordynował projekty inwestycyjne dla różnych miejsc i mieszkańców, aby **podejmowane działania sprzyjały dobru publicznemu dla wszystkich** (a nie wyłącznie zaspokajaniu aspiracji i potrzeb nielicznych),

- ✓ **przyjmował do realizacji takie projekty** nowych dróg i ulic, dla których możliwy jest **konsensus społeczny**, co zwiększa szanse na dostęp i szybkie pozyskanie funduszy zewnętrznych na ich budowę.
- ✓ **stanowił szeroką platformę oddolnych inicjatyw wspólnotowych** (np. w rozszerzonej Gminnej Radzie Pożytku Publicznego) w każdej dziedzinie sprzyjającej zdrowiu, pięknu otoczenia, ochronie przyrody i dobrostanowi mieszkańców oraz gości, bez ograniczania i reglamentowania dostępu,
- ✓ **monitorował sytuację w mieście i gminie: bezpieczeństwa mieszkańców, stanu środowiska naturalnego** (czystość powietrza i ochrona przyrody), natężenie ruchu samochodowego, funkcjonowanie usług dla mieszkańców: komunalnych, zaopatrzeniowych, ochrony zdrowia, opieki,
- ✓ **wspierał działania integrujące i włączające** osoby coraz częściej samotne, bezradne i niesamodzielne, tak poprzez działania własne (pomocy społecznej), jak i poprzez wspieranie pomocy udzielanej społecznie; w ramach NGOs oraz indywidualnie,
- ✓ **uwzględniał fakt obecności imigrantów**, głównie pochodzenia ukraińskiego, pracujących powszechnie na potrzeby gospodarstw domowych oraz firm i wprowadzał rozwiązania wspierające ich życiowe potrzeby: warunki pobytu i uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie sprzyjające integrowaniu dzieci,
- ✓ **wnosił o projekty UE** zgodne z zasadami oraz wartościami ekologicznymi (zielonego ładu), ochrony zdrowia i dobrostanu obywateli oraz wartościami społecznymi (spójności),
- ✓ **korzystał z rzetelnej opinii eksperckiej** (w tym niezależnej; niewykłanej w partykularne interesy grup biznesowych) w podejmowaniu każdego projektu inwestycyjnego i uwzględniał te z nich, które obejmował plan (strategia0 rozwoju lokalnego i pozostawał w zgodzie z urbanistyczną wizją rozwoju miasta w dłuższej perspektywie,
- ✓ **informował, wyjaśniał i konsultował z mieszkańcami** problemy wymagające respektowania zasad dobra wspólnego, także te, które

niekiedy mogłoby stanowić ograniczenie swobody użytkowania dobra prywatnego, **apelując o respektowanie postawy obywatelskiej i humanitarnej.**

- ✓ **prowadził stały dialog z mieszkańcami; nie tylko *online* i w mediach społecznościowych, ale także w ośrodkach działalności lokalnej mieszkańców oraz w domach zbiorowego przebywania.**

14. Apel mieszkańców do mieszkańców o aktywizowanie się zarówno w ramach formalnych organizacji (struktur osiedlowych, stowarzyszeń i towarzystw oraz fundacji) w celu artykułowania potrzeb określonych grup i miejsc, ale także w ramach **dobrowolnych akcji obywatelskich**, sygnalizujących z jednej strony zagrożenia, nieprawidłowości czy szkody (funkcja *watch dog*), a z drugiej – promujących innowacyjne pomysły naprawiania/rozwijania miasta i otoczenia.

Równowadze interesów mieszkańców z różnych terenów Konstancina-Jeziorny sprzyjałby **rozwój organizacyjnej struktury osiedlowej**. Takie osiedla (dzielnice) jak Konstancin-Skolimów, Królewska Góra, Bielawa z Konstancją, Chylice, Klarysew, Nowa Jeziorna, Cegielnia Oborska... nie mają swej sformalizowanej społecznie reprezentacji, co wpływa na gorszą komunikację z władzami samorządowymi oraz ograniczone respektowanie dobra ich mieszkańców.

Do społecznego współdziałania należy **włączyć także środowiska wspólnot religijnych** (parafie katolickie i ewangelicką, odrodzoną ok. 10 lat temu żydowską gminę reformowaną) z projektem infrastrukturalnym – bezpiecznej drogi prowadzącej na cmentarz w dzielnicy Konstancin-Skolimów.

*

Literatura polecana dla każdego samorządowca

- **Restorative Cities: Urban Design for Mental Health and Wellbeing**, Autor: Roe Jenny
- **Zdrowa Urbanistyka - Nowy standard planowania przestrzennego**, PWN 2023
- **Miasta dla ludzi (koncepcja miasta 15-minutowego)** – Jan Gehl, książka przetłumaczona i wydana w Krakowie 2017
- **Sekretne życie drzew i O czym mówią drzewa-** Peter Wohlleben, wydana w Polsce w 2018 roku

- **Stulecie samotnych. Jak odzyskać utracone więzi** – Noreena Hertz, wydana w Polsce w 2022 roku.
- **Miasto szczęśliwe** – Charles Montgomery, wydane w Polsce przez Wysoki Zamek, Kraków 2019
- **Miasto życzliwe** – David Sim, wydane w Polsce przez Wysoki Zamek Kraków 2020

Opracowanie:

Konceptorzy i redaktorzy: Stanisława Golinowska, Czesława Gasik, Hanna Szaflik, Andrzej Krzyżanowski, Tomasz Zymer, Sławomir Podsiadło

Dostarczyciele wiedzy i informacji: Katarzyna Kittel, Teresa Sendor, Stanisław Kruszniewski, Małgorzata Niezabitowska, Małgorzata Zarzycka, Jerzy Karwowski, Iwona Jacks, Daniel Petryczkiewicz, Imielowski Krzysztof, Jacek Rowiński

II. Diagnoza działalności samorządu lokalnego w mieście i gminie Konstancin-Jeziorna

Na mapie Polski niewiele jest tak wyjątkowych miejsc jak Konstancin- Jeziorna z jego otoczeniem; bogatych w zasoby przyrodnicze, oszczędzonych przed zniszczeniami drugiej wojny światowej i podtrzymywanych w okresie PRL-u dzięki staraniom ludzi kultury i sztuki oraz medycyny.

1. Terytorialna i społeczna charakterystyka Konstancina – Jeziorny

Konstancin-Jeziorna jest gminą miejsko-wiejską. W 2023 roku obszar gminy wielkości 78,63 km² zamieszkuje 22 683 mieszkańców. **Struktura terytorialna i społeczna miasta jest skrajnie zróżnicowana.** Z grubsza wyróżnić można następujące obszary terytorialno-społeczne. Z jednej strony obszar z zabytkowymi rezydencjami usytuowanymi w krajobrazie ogrodowo- leśnym, zamieszkały przez starych właścicieli i/lub zamożną grupę nowych mieszkańców. Z drugiej strony – tereny uzdrowiska z parkiem zdrojowym i zabudową leczniczo-sanatoryjną, przylegające do części rezydencjonalnej. Z trzeciej strony - obszar pofabryczny z przeważającą zabudową blokową, zamieszkałą przez byłych pracowników fabryki papieru. Czwartą grupę terytorialno-społeczną stanowią nowe osiedla domów jednorodzinnych o zwartej zabudowie, zamieszkałe na ogół przez byłych mieszkańców Warszawy, którzy przenieśli się ze stolicy na tereny podmiejskie (suburbia), dojeżdżając do

metropolii, gdzie nadal pracują zawodowo. Jeśli uwzględnimy zakres gminy, a nie tylko miasto, to w występują w niej także wsie, przeważająco nadwiślańskie, których mieszkańcy posiadają relatywnie małe gospodarstwa rolne i parają się pracą rolniczą w stosunkowo ograniczonym zakresie.

W zestawieniu poniżej wyróżniono 38 jednostek strukturalnych gminy. Największą jednostką pod względem liczby mieszkańców jest Grapa (2741), następnie centrum miasta (2144) i dalej; Skolimów (1787), Klarysew I i Klarysew II (1427) oraz Osiedle Cegielnia Oborska wraz z Osiedlem Witaminowa (1108).

Zestawienie podstawowych danych dotyczących jednostek strukturalnych gminy Konstancin-Jeziorna (stan na koniec 2015 roku)

Zestawienie podstawowych danych dotyczących jednostek strukturalnych gminy Konstancin-Jeziorna (stan na koniec 2015 roku)

Lp.	Jednostka terytorialna gminy	Powierzchnia w km ² i udział w powierzchni całkowitej	Ludność i udział w populacji gminy
1.	Rejon ul. Szkolnej i ul. Elektrycznej	0,49 (0,62%)	461 (1,89%)
2.	Bielawa	6,02 (7,66%)	1711 (7,02%)
3.	Centrum miasta	1,31 (1,67%)	2144 (8,79%)
4.	Centrum uzdrowiskowe	3,15 (4,01%)	1864 (7,64%)
5.	Chylice	1,94 (2,47%)	1582 (6,49%)
6.	Cieciszew	1,98 2,52%	270 1,11%
7.	Ciszyca	2,42 (3,08%)	135 (0,55%)
8.	Czarnów	1,05 (1,34%)	688 (2,82%)
9.	Czernidła	0,96 (1,22%)	137 (0,56)
10.	Dębówka	2,57 (3,27%)	163 (0,67%)
11.	Gassy	2,86 (3,64%)	193 (0,79%)
12.	Grapa	0,20	2741

		0,25%	(11,24%)
13.	Habdzin	1,91 (2,43%)	408 (1,67%)
14.	Kawęczyn	2,68 (3,41%)	394 (1,62%)
15.	Kawęczynek Borowina	2,31 (2,94%)	333 (1,37%)
16.	Kępa Oborska	2,00 (2,54)	50 (0,21)
17.	Kępa Okrzewska	138 (0,57 %)	138 (2,88%)
18.	Kierszek	1,15 (1,46%)	181 (0,74%)
19.	Klarysew I	2,16 (2,75%)	76 (0,31%)
20.	Klarysew II	1,53 (1,95%)	1321 (5,42%)
21.	Lasy Chojnowsko- -Oborskie	7,53 (9,58)	000
22.	Łęg	3,60 (4,58%)	238 (0,98%)
23.	Mirków	1,41 (1,79%)	2181 (8,94%)
24	Nowe Wierzbno	0,61 (0,78%)	644 (2,64%)
25.	Obory	7,27 (9,25 %)	00
26.	Obórki	1,71 (2,18%)	92 (0,38%)
27.	Opacz	2,76 (3,51%)	388 (1,59%)
28.	Osiedle Porąbka Brzozowa i Plac Zgody	0,16 (0,20%)	697 (2,86%)
29.	Osiedle Obory	0,30 (0,38%)	482 (1,98%)
30.	Parcela	1,01 (1,29%)	475 (1,95%)
31.	Osiedle Witaminowa i Cegielnia Oborska	0,72 (0,92%)	1108 (4,54%)
32.	Piaski	3,03 (3,86%)	110 (0,45%)
33.	Rejon ul. Piłsudskiego	0,07	91

		(0,09%)	(0,37%)
34.	Skolimów	2,40 (3,05%)	1787 7,33
35.	Słomczyn	1,74 (2,21%)	413 (1,69%)
36.	Stare Wierzbno	0,68 (0,87%)	248 (1,02%)
37.	Turowice	1,42 (1,80%)	256 (1,05%)
38.	Okrzeszyn	1,23 (1,57%)	183 (0,75%)

Źródło: na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna

Ze względu na uzdrowiskowy charakter Konstancina -Jeziorna dokonano w gminie podziału na trzy strefy odpowiednio do kryteriów wymaganych w przyznaniu statusu uzdrowiskowego. I tak:

Strefa A - obejmującą centralną część miasta z uzdrowiskiem i jego obiektami, ograniczoną od północy rzeką Jeziorką, od wschodu ul. Wilanowską, granicą miasta i ul. Warecką, od południa ulicami Akacjową, Jaśminową i Cedrową oraz od zachodu ulicami: Grabową, Moniuszki, Prusa, Graniczną i Szpitalną. Obejmuje także teren Stołecznego Centrum Rehabilitacji Dzieci przy ul. Długiej.

Strefa B – obejmuje obszar pozostający poza strefą A – do administracyjnych granic miasta.

Strefa C - pokrywa się z granicami gminy. Zabronione jest w niej prowadzenie działań szkodzących środowisku naturalnemu i obniżających uzdrowiskowo-ekologiczne walory gminy: nieplanowy wyręb drzew, działania zmieniające niekorzystnie stosunki wodne, lokalizację nowych i uciążliwych obiektów budowlanych oraz innych uciążliwych obiektów, w tym zakładów przemysłowych i prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego założenia przestrzenne lub właściwości lecznicze klimatu.

Tendencje demograficzne potwierdzają ogólnie występujące w kraju zjawisko depopulacji i starzenia się mieszkańców. Spadek liczby urodzeń i wzrost liczby zgonów w Konstancinie Jeziornie prowadzi do zmniejszania się liczby mieszkańców; w roku 2022 prawie o 1 punkt procentowy.

2. Jakość rządzenia

Ocena jakości rządzenia konstruowana jest na podstawie standardowych kryteriów dostosowywanych do charakteru podmiotu, który jest obiektem ewaluacji. W przypadku samorządu terytorialnego stosowane są kryteria wynikające z zasad Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego (patrz poniżej), jak i wymagania dobrego rządzenia sformułowane w ramach struktur ONZ (UNDP i Bank Światowy)

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego

- Uczciwe wybory, reprezentacja i partycypacja;
- Responsywność;
- Efektywność, w tym skuteczność;
- Otwartość i przejrzystość;
- Praworządność;
- Etyczne postępowanie;
- Kompetencje;
- Innowacyjność i otwartość na zmiany;
- Zrównoważony rozwój i długoterminowość w planowaniu polityk lokalnych;
- Racjonalne gospodarowanie lokalnymi środkami publicznymi;
- Respektowanie praw człowieka, kulturowej różnorodności oraz społecznej inkluzji;
- Rozliczalność.

✓ Posiadanie planów długo- i średniookresowych

Uchwałą Nr 97/III/17/99 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 27 grudnia 1999 przyjęto Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna na okres 30-lat. Po kilku latach dokument przestał być właściwym odniesieniem i w 2006 roku podjęto się jego aktualizacji. Prace trwały kilka lat i powstające opracowania (niekompletne) nie spełniały funkcji regulującej kompleksowo podejmowane przez samorząd decyzje, co potwierdziła przeprowadzona w 2010 roku kontrola NIK². Przez następnych kilkanaście lat nadal nie opracowano aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W podejmowaniu decyzji inwestycyjnych w samorządzie konstancińskim odwoływano się nadal do dokumentów nieaktualnych lub innych, np. przez jakiś czas do opracowanej i uchwalonej (Uchwała Nr 456/IV/29/05)

² Kontrola NIK KSR-4110-01-03/2010 R/10/003 przeprowadzona w 2010 roku

średniookresowej (15 lat) Strategii Rozwoju Gminy Konstancin-Jeziorna z horyzontem do 2020.

W latach 2012-2014 radni podjęli się prac aktualizujących strategię, domagając się, aby, zgodnie z zasadami dobrego rządzenia, stanowiła dokument nadrzędny i była odniesieniem dla innych regulacji. Mimo zaawansowania prac, strategia nie została uchwalona³. Ostatecznie zawieszono prace nad aktualizacją strategii.

W konsekwencji władze samorządowe w Konstancinie-Jeziornie w swych decyzjach inwestycyjnych nie kierowały się perspektywicznym punktem widzenia. Decyzje inwestycyjne podejmowano w oparciu o tworzone na bieżąco miejscowe plany zagospodarowania. W ten sposób stworzono warunki podejmowania decyzji pod wpływem nacisków z strony inwestorów, bez dbałości o interes publiczny, z niekorzyściami dla mieszkańców i przyszłego rozwoju Konstancina- Jeziorny jako uzdrowiska, miasta zdrowego i wzorowo dbającego o ochronę przyrody oraz kulturę materialną i tradycję.

✓ **Finansowanie działalności**

Gminę Konstancin-Jeziorną charakteryzuje **relatywnie wysoki poziom zamożności mieszkańców**. To przekłada się na relatywnie wysokie dochody samorządu. Roczna wielkość tych dochodów – to około 221 mln PLN (2022). Ich największym źródłem (prawie 50%) jest udział w podatku od dochodów osobistych (PIT)⁴. Pozostałe pozycje stanowi podatek od nieruchomości oraz opłaty, które zgodnie z prawem, ustanawia i pobiera gmina. Zadziwiają wysokie opłaty od czynności prawnych. Należy przy tym dodać, że na zadania oświatowe gmina uzyskuje subwencję z budżetu państwa. Także na liczne programy publiczne (np. z zakresu pomocy społecznej) gmina uzyskuje dotacje celowe.

W opinii mieszkańców ta **relatywnie dobra sytuacja dochodowa gminy obniża skłonność władz samorządowych do starań o dodatkowe środki** (np. z UE) na podejmowanie większych projektów inwestycyjnych, które zmniejszyłyby uciążliwość codziennego życia mieszkańców z powodu zaniedbanej infrastruktury drogowej i niedorozwoju transportu publicznego.

³ Z opinii radnego: Urzędniczka UMiG odpowiedzialna za sprawy planowania przestrzennego zniechęcała radnych zainteresowanych pracami nad strategią, twierdząc, że strategia to **formalność, że poprzednia leży w szufladzie i nikt nie kieruje się jej wskazaniem, a nawet ich nie czyta**. Takie podejście wyrażał też ówczesny przewodniczący RM.

⁴ W 2018 roku prowadzono działania informacyjne, które miały na celu zachęcenie mieszkańców do wskazania Gminy Konstancin-Jeziorna, jako miejsce aktualnego zamieszkania, aby odpowiednia część PIT wpływała do budżetu. W tym celu **wprowadzono Kartę Mieszkańca**, która tworzy przywileje w dostępności do niektórych usług społeczno-kulturalnych pod warunkiem, że podatki rozliczane są w gminie.

Zdziwienie budzi także fakt, że gmina Konstancin-Jeziorna mając wyjątkowo bogate zasoby przyrodnicze, nie przystąpiła do programu, wynikającego z europejskiej mapy terenów szczególnie wartościowych przyrodniczo „Natura 2000”. W swych działaniach i projektach dopuszczano do niszczenia licznych terenów (wycinka drzew) i ich zabudowywania, zamiast korzystać z przywilejów nadawanych obszarom chronionego krajobrazu oraz ochrony fauny.

✓ **Kierunki oraz efektywność kosztowa podejmowanych decyzji inwestycyjnych.**

W Konstancinie-Jeziornej w ciągu ostatnich lat nie podejmowano dużych inwestycji infrastrukturalnych i budowlanych. Wyjątkiem jest uczestnictwo w Programie Operacyjnym” Infrastruktura i Środowisko dla Mazowsza” w perspektywie finansowej 2007-2013. W jego ramach realizowano zadanie „Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Skolimowa”. Dzięki temu powstało ponad 30 km sieci kanalizacyjnej (15,55 km) i wodociągowej (15,28 km). Podłączono do nich ponad dwa tysiące mieszkańców gminy. Projekt obejmował także budowę dwóch przepompowni ścieków oraz 755 metrów bieżących sieci kanalizacji deszczowej. Wartość tego projektu, opiewająca na kwotę 36, 5 mln zł brutto, była dofinansowana w skali około 60% ze środków Funduszu Spójności UE.

Główne inwestycje w Konstancinie – Jeziornie w ciągu ostatniej dekady dotyczyły nowych obiektów administracyjno- biurowych. Wybudowano nowy ratusz oraz odrębny budynek dla Zakładu Gospodarki Komunalnej (ZGK). Wartość inwestycji ratuszowej wynosiła ponad 25 mln PLN, a biurowca dla ZGK – ponad 11 mln PLN (dwukrotnie więcej niż planowano). Inne inwestycje o znacznej wartości – to przebudowa szkoły podstawowej w Słomczynie (15 mln PLN) oraz kanalizacja wiejskich miejscowości w południowych sołectwach gminy (wartość około 5 mln PLN)

Pozostałe kierunki inwestycyjne miały pojedynczo znacznie mniejszą skalę, chociaż ich suma w całej gminie – stanowiła znaczny udział w budżecie gminy, np. wydatki na drogi, oświetlenie ulic, nowe przystanki sieci autobusowej. Niewielkie (wręcz śladowe) nakłady inwestycyjne przeznaczano na gospodarkę mieszkaniową, ochronę zabytków oraz ochronę zdrowia mieszkańców.

✓ **Dialog z mieszkańcami i współpraca z organizacjami społecznymi**

Instytucjonalną formą dialogu władzy samorządowej z mieszkańcami jest **Rada Pożytku Publicznego, organu o charakterze konsultacyjno-doradczym**

władzy publicznej⁵. Gminna Rada Pożytku Publicznego w Konstancinie-Jeziornie działa od jesieni 2022 roku. Do Rady weszli przedstawiciele organizacji społecznych (stowarzyszenia osób z niepełnosprawnościami, organizacje antyalkoholowe) oraz kluby sportowe. W skład Rady Pożytku Publicznego weszli także wskazani przedstawiciele Rady Gminny (dwie osoby) oraz przedstawiciele burmistrza (dwie osoby). W konsultacjach społecznych dokumentu na temat współpracy Rady z władzami gminy zakwestionowano zasadę wskazywania przez burmistrza „swoich” kandydatów do składu Rady.

Zgodnie z opinią uczestników, **współpraca w Radzie rozwijała się z trudem**. Przedstawiciele burmistrza traktowali ten organ jako zagrażającą im konkurencję, a nie jako organ doradczy, a wskazani radni na ogół nie uczestniczyli w posiedzeniach.

W dotychczasowej działalności Rada konsultowała budżet gminy, co należy do jej formalnych obowiązków. Uwagi Rady były przez burmistrza pomijane, np. z powodu „rzekomych” uchybień formalnych. Uchwały Rady dotyczące spraw organizacji społecznych były lekceważone. Nie przyjmowano też postulatów dotyczących zwiększenia kwoty budżetu partycypacyjnego. Rada zaangażowała się także w sprawy ochrony przyrody, uczulając władze gminy na działania zagrażające środowisku naturalnemu.

Współdziałanie władz samorządowych gminy Konstancin – Jeziorna ze społecznymi organizacjami pozarządowymi poza strukturą Rady miała charakter jednokierunkowy, co znaczy, że inicjatywa współpracy była zwykle oddolna. Najczęściej organizacje zgłaszały się po wsparcie gminy, gdy tego potrzebowały, tak ze względów finansowych, jak i prestiżowych. Udzielane wsparcie finansowe było minimalne; w ciągu 12-tu lat (2011-2023) wynosiło około 3 mln PLN, z czego 72% kierowano do dwóch grup organizacji: działających w dziedzinie problemów alkoholowych oraz kultury fizycznej⁶.

Samorząd samodzielnie raczej nie inspirował i nie motywował do działalności społecznej. Natomiast chętnie „grzał się” w blasku splendoru, jaki spadał na organizacje z tytułu uznania dla efektów artystycznych, sportowych czy innych, np. integrujących mieszkańców.

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

⁶ Na podstawie informacji zawartej w Biuletynie Informacyjnym Gminy nr 2/2094.

Zestawienie⁷: Organizacje pozarządowe w Gminie Konstancin-Jeziorna

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Stowarzyszenie Konstancin Jutra	Czarnów ul. Bazaltowa 14, 05-510 Konstancin Jeziorna
2.	Klub Turystyczno-Krajoznawczy	Borowina, ul. Zaleśna 75 05-520 Konstancin-Jeziorna
3.	3. Fundacja Świat Seniora	ul. Warszawska 21A, 05-520 Konstancin-Jeziorna
4.	Uczniowski Klub Sportowy „Cirkus”	ul. Bielawska 57, 05-520 Konstancin-Jeziorna
5.	Stowarzyszenie Piłki Siatkowej Konstancin-Jeziorna	ul. Bydgoska 1E, 05-510 Konstancin-Jeziorna
6.	Uczniowski Klub Sportowy Rakiet	Opacz 9, 05-520 Konstancin-Jeziorna
7.	Integracyjny Klub Sportowy Konstancin	ul. Gąsiorowskiego 12/14, 05-510 Konstancin-Jeziorna
8.	Stowarzyszenie Przyjaciół Krainy Urzecza	ul. Baczyńskiego, Parcela Obory
9.	Fundacja Inicjatyw Społecznych Strefa Działania	ul. Pocztowa 7F, 05-520 Konstancin-Jeziorna
10.	Wszechnica Konstancińska	ul. Stawowa 2, 05-520 Konstancin-Jeziorna
11.	Stowarzyszenie Przyjaciół Kępy Okrzewskiej	Kępa Okrzewska 10, 05-520 Konstancin-Jeziorna
12.	Klub Sportowy Konstancin	ul. Wilanowska 1A, 05-520 Konstancin-Jeziorna
13.	Konstancińskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich Constans	ul. Bielawska 107,
14.	Fundacja „Świat Maklaka”	ul. Bazaltowa 8, Czarnków 05-510 Konstancin-Jeziorna
15.	Towarzystwo Przyjaciół Piękna i Zabytków Konstancina im. Stefana Żeromskiego.	ul. Rycerska 13, 05-510 Konstancin-Jeziorna
16.	Fundacja na Rzecz Utrzymania Spuścizny po Stefanie Żeromskim	ul. Żeromskiego 4/ 05-510 Konstancin-Jeziorna
17.	Fundacja św. Franciszka „Pomóż zwierzętom - Naszym Małym Braciom”	Ul. Podgórska 2, 05-520 Konstancin-Jeziorna
18.	Fundacja „Nika”	ul. Warszawska 2W/36, 05-520 Konstancin-Jeziorna

⁷ Zestawienie obejmuje listę organizacji społecznych współdziałających (potencjalnie i realnie) zamieszczoną w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2026 w gminie Konstancin-Jeziorna przygotowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

19.	Fundacja „Uzdrowisko”	ul. Podlaska 8, Parcela Obory, 05-520 Konstancin-Jeziorna
20.	Fundacja Inkubator Innowacji	ul. Wierzbnowska 72L, 05-510 Konstancin-Jeziorna
21	Fundacja Violet Kiwi	Habdzin 29, 05-520 Konstancin-Jeziorna
22.	Fundacja Ludzi Otwartej Wyobraźni „Flow”	ul. Mirkowska 39, 05-520
23.	Fundacja Zabytki Polskiego Nieba”	Obory 100, 05-520 Konstancin-Jeziorna
24.	Fundacja „Volenti Non Fit Iniurnia”	Obory 19/5, 05-520 Konstancin-Jeziorna
25.	Stowarzyszenie „Razem dla Niepełnosprawnych”	ul. Wierzejewskiego 12, 05-520 Konstancin-Jeziorna
26.	Fundacja Przyjaciół sztuk „Aurea Porta”	Bielawa 154A, 05-520 Konstancin-Jeziorna
27.	Stowarzyszenie Obywatelskie „Ruch na Rzecz Energii Jądrowej”	Obory 19/5, 05-520 Konstancin-Jeziorna
28.	Stowarzyszenie Mieszkańców Cegielni Oborskiej w Konstancinie-Jeziornie	ul. Gąsiorowskiego 26, 05-520 Konstancin-Jeziorna
29.	Stowarzyszenie Mieszkańców Konstancina-Jeziorny „Nasz Konstancin”	ul. Wąska 47, 05-520 Konstancin-Jeziorna
30.	JELONek. Stowarzyszenie Osiedla Cegielnia Oborska	ul. Paderewskiego 9, 05-520 Konstancin-Jeziorna

Mimo że Urząd Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna **nie posiada kompletnej ewidencji organizacji pozarządowych działających lokalnie**, to jesienią 2022 roku przyjęto z perspektywą roczną (na rok 2023) program współpracy Gminy Konstancin-Jeziorna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami władzy i administracji publicznej (Uchwała nr 587/VIII/49/2022 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna). Wskazano 10 priorytetowych kierunków działania:

- (1) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- (2) ochrony i promocji zdrowia oraz zdrowego stylu życia;
- (3) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- (4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- (5) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- (6) ratownictwa i ochrony ludności;
- (7) integracji społecznej;
- (8) ochrony środowiska;

- (9) turystyki i krajoznawstwa;
(10) działalności na rzecz organizacji pozarządowych.

Na czele listy usytuowano **wspieranie kultury fizycznej, co w praktyce przekłada się na preferencje dla klubów sportowych**, które wprawdzie działają jako organizacje pożytku publicznego, ale jednocześnie mają oparcie w ustawie o sporcie⁸. To sprzyja ich relatywnie dobrym warunkom działania w Konstancinie-Jeziornie.

Program współpracy z NGO-sami poddany został konsultacji społecznej. Jeden z głosów dotyczył wyznaczenia pomieszczenia na Miejsce Aktywności Lokalnej. Postulat został zrealizowany i takie miejsce udostępniono przy ul. Warszawskiej 23. Jest to lokal mały, wymagający remontu i o niskim standardzie higieny.

✓ **Współdziałanie z krajowymi i zagranicznymi samorządami lokalnymi**

Inspiracje dla rozwiązań innowacyjnych pochodzą w przeważającym stopniu z poznania innych doświadczeń, zdobywanych dzięki kontaktom i współdziałaniem z partnerami krajowymi oraz zagranicznymi. Istotnym źródłem inspiracji jest także Bank Dobrych Praktyk Komisji Europejskiej, strukturyzowany tematycznie i instytucjonalnie.

Samorząd Gminy Konstancin- Jeziorna od 2011 roku współdziała z samorządami sąsiednich gmin w ramach organizacji „Perły Mazowsza” - Lokalna Grupa Działania (LGD). Konstanciński samorząd przyłączył się do wcześniej założonego Stowarzyszenia Rozwoju Gmin Tarczyn i Prażmów⁹. Do LGD dołączyła też gmina Góra Kalwaria. Z inicjatywą założenia stowarzyszenia gmin wystąpiła burmistrz Tarczyna Barbara Galicz. Celem inicjatywy było przede wszystkim wsparcie ukierunkowanych przemian na wsi w myśl europejskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (z lat 2007-2013) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)¹⁰.

⁸ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie

⁹ Stowarzyszenie wpisane jest do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000317853. Lokalna Grupa Działania, mające siedzibę w Tarczynie.

¹⁰ Wśród 10-ciu celów Wspólnej Polityki Rolnej połowa dotyczy problemów ochrony środowiska, takich jak: przeciwdziałanie zmianom klimatu, racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej, ochrona jakości produkowanej żywności i zdrowia oraz utrzymania tętniących życiem obszarów wiejskich.

Poza środkami na konkretne projekty przekształceń na wsiach sąsiadujących gmin, stowarzyszenie zyskało fundusz na wydatki organizacyjno-administracyjne dotyczące współpracy. To, między innymi, pozwoliło na wnioskowanie o kontynuację zadań na następną perspektywę finansową (2014-2020) w ramach wsparcia inicjatyw lokalnych.

Działania tego okresu nazwane zostały LEADER. Wbrew przypuszczeniu, że chodzi tu o sprawy przywództwa, program dotyczy partnerstwa o następujących cechach: oddolnego, terytorialnie, gospodarczo i społecznie zintegrowanego, innowacyjnego w skali lokalnej, zarządzanego i finansowanego w sposób zdecentralizowany, opartego na sieciowaniu i współpracy. Jego nazwa stanowi akronim francuskiej nazwy: Liaison entre Actions de Development de l'Economie Rurale [Powiązania pomiędzy działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich].

W roku 2023 rozpoczęto realizację kolejnych programów w ramach wspólnej polityki rolnej - na lata 2023-2027. Lokalne Grupy Działania kontynuowały program LEADER, nazwany obecnie RLKS (Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność). **Podstawą podjęcia działań były lokalne strategie opracowane przez zrzeszone gminy.** Strategie obejmowały tylko sprawy związane z ustalonymi celami programu RLKS, a na bieżący okres były to tzw. zadania miękkie, w przeciwieństwie do zadań z poprzedniego okresu, w którym akcentowano rozwój infrastruktury (obejmującej także drogi). Jak sugerują znawcy programów dla obszarów wiejskich, **obecne „miękkie” zadania dotyczą dobrostanu mieszkańców obszarów wiejskich, a przede wszystkim warunków odpoczynku dorosłych i rozwiązań służących wartościowemu spędzaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży.** Strategia dla gmin „Perły Mazowska” została opracowana w 2003 roku przez firmę doradczą z Kielc (Paweł Walczyszyn). Wiosną 2004 roku nie rozpoczęto jeszcze realizacji programu w żadnej z czterech zrzeszonych gmin. Zajmować się tym będą już nowe władze samorządów lokalnych, wybrane w 2024 roku.

Mieszkańcom Konstancina-Jeziorny działalność LGD Perły Mazowska znana jest przede wszystkim z ogłaszanych konkursów wyboru najlepszych lokalnych firm, projektów publicznych oraz planów indywidualnych osób, ukierunkowanych na rozwój obszarów wiejskich. Laureaci otrzymują środki pieniężne na podjęcie działań preferowanych w programach na kolejne lata. Ocena korzyści z realizacji wspieranych zadań jest powściągliwa. **Beneficjenci zwracali uwagę na biurokratyczną uciążliwość w rozliczaniu zadań i jednocześnie niedostateczne zaangażowanie samorządowych urzędników w pomocne towarzyszenie procesom realizacji zadań.**

Od samego początku transformacji władze samorządowe Konstancina-Jeziorny włączyły się do systemu partnerstwa miast europejskich. W ciągu 30-lat samorządności podpisano 7 umów o współdziałaniu.

Miasta partnerskie

- Leidschendam-Voorburg- miasto holenderskie; około 70 tys. mieszkańców, położone w pobliżu Hagi, umowa o partnerstwie podpisana w 1992 roku.
- Saint-Germain-en-Laye – średniowieczne miasto francuskie liczące 40 tys. mieszkańców
- Hranice - miasteczko czeskie, leżące na Morawach – 20 tys. mieszkańców, umowa o partnerstwie podpisana w 2006 roku
- Krzemieniec – miasteczko na Ukrainie, 22 tys. mieszkańców, umowa o współpracy podpisana w 2007 roku
- Pisogne – włoskie miasteczko – 10 tys. mieszkańców, położone w Lombardii
- Nowa Wilejka – miasto na Litwie położone pod Wilnem, liczące 33 tys. mieszkańców (1/3 to Polacy)
- Denzlingen – średniowieczne niemieckie miasteczko (13,5 tys. mieszkańców), położone w Szwarwaldzie, umowę podpisano w 2011 roku.

Partnerstwo miast w praktyce polega głównie **na wzajemnych odwiedzinach**, służących poznawaniu miejscowości i kultury ich mieszkańców, wymianie młodzieży szkolnej i klubów sportowych oraz uczestnictwie w wydarzeniach historycznych i tradycyjnych imprezach kulturalnych, np. jarmarkach świątecznych. W oczach konstancinian **współdziałanie z europejskimi miastami partnerskimi miało głównie charakter „celebrycki”**. W rozwijaniu kontaktów wspierano przede wszystkim młodzież sportową (!).

✓ **Styl zarządzania w Urzędzie Miasta i Gminy**

Funkcjonowanie Urzędu Miasta i Gminy Konstancina-Jeziorny można ocenić jako **formalnie poprawne, ale jednocześnie w treści działań nieprofesjonalne lub wręcz pozorne czy balamutne**. Programy działań i podejmowane uchwały przygotowywane były przez zewnętrzne firmy konsultingowe. W ich obszernych dokumentach z trudem można było dostrzec treści dotyczące konkretnych,

opatrzonych wskaźnikami zadań gminy. **Nie przygotowywano systematycznych sprawozdań z realizacji podejmowanych zadań**, na co zwracały uwagę także kontrole NIK (np. w roku 2010 r. i w roku 2020). Sprawozdania z działalności przygotowane przez burmistrza (burmistrzów), robione były głównie przed wyborami. Raporty o stanie gminy sporządzono w roku 2005, 2018, a corocznie dopiero w latach 2018 – 2023. Opisano w nich głównie działania i aktywności społeczne, które władze samorządowe poczytywały za swoje sukcesy. Porównują Konstancin-Jeziorną z innymi miastami o podobnej skali i leżące w pobliżu dużych metropolii. Zamożny i bogaty w liczne zasoby Konstancin wypada, oczywiście, korzystnie. Jednak **odniesienia w tych porównaniach są niewłaściwe**. Konstancin jako uzdrowisko powinien być porównywany z innymi uzdrowiskami. Tutaj, niestety, porównanie wypadłoby niekorzystnie. Konstancin „zjada” bowiem swoje zasoby i rozwija się regresywnie.

Inną cechą zarządzania sprawami lokalnymi, podnoszoną w rozmowach z mieszkańcami było **nadmierne i nietransparentne posiłkowanie się firmami zewnętrznymi w gospodarce komunalnej**, czyli stosowanie *outsorcingu*. Wybór usługodawców oraz sposób ich nadzorowania wymagałby społecznego wglądu w podpisywanie z nimi umowy. Tymczasem dostęp do takich dokumentów był ograniczony lub wręcz „zakazany”.

Aktywiści społeczni zwrócili ponadto uwagę na **trudny styl zarządzania** władz samorządowych. Można by go scharakteryzować jako **autokratyczny**. Dotyczy to szczególnie zachowań burmistrza (burmistrzów). Cechą tego stylu był brak zaufania do współpracowników i partnerów, nadmiar kontroli (także nieformalnych), arogancja w kontaktach i lekceważenie opinii innych (niechęć i/lub nieumiejętność słuchania i rozmawiania). Ta ogólna charakterystyka zarządu przełamywana była kreatywną aktywnością niektórych urzędników i radnych, którym udało się zainicjować i utrwalić działania wartościowe społecznie i kulturalnie

Bezpośrednia komunikacja burmistrzów z obywatelami i interesantami była ściśle regulowana. W Urzędzie powstało biuro podawcze, działające wg restrykcyjnej procedury, a uchybienie dyskwalifikowało zgłaszane sprawy, zniechęcając wnioskodawców do ponownego złożenia wniosku lub doświadczając nadmiernie wydłużanego czasu oczekiwania na przyjęcie.

✓ **Prasa lokalna w komunikacji z mieszkańcami**

W styczniu 2009 roku powstał miesięcznik „Nasze Miasto – Forum Mieszkańców Konstancina” jako prywatna oddolna inicjatywa. Był więcej niż „informatorem” bieżących spraw miasta i gminy. Podejmował także tematy

historyczne i kulturalne. Edukował i formował czytelnika jako patrioty małej ojczyzny, ale i uczulał na potrzebę brania odpowiedzialności za miasto poprzez społeczne zaangażowanie. Publikacji „Naszego Miasta FMK” zaprzestano wobec konkurencji innych czasopism wspieranych środkami gminnymi oraz finansowanych opłatami za umieszczanie reklam i ogłoszeń.

W 2014 roku **władze samorządowe podjęły samodzielne działania na rzecz lepszej komunikacji z mieszkańcami**. W Urzędzie utworzony został dział promocji. Na stanowisku kierowniczym zatrudniona została wykwalifikowana osoba, która doprowadziła do wydawania czasopisma Urzędu „**Biuletyn Informacyjny Gminy Konstancin-Jeziorna**”. Czasopismo ukazuje się kilka razy do roku, informując o planach działań podejmowanych przez samorząd, o różnych wydarzeniach w gminie oraz o wykonanych zadaniach zarządczych i inwestycyjnych. W opinii pytanym czytelników, **pożytecznie spełnia funkcje informacyjne, ale zbyt jednostronnie**. Podaje przede wszystkim wiadomości ukazujące władze samorządowe w dobrym świetle, a jeśli nie dostatecznie gloryfikującym, to co najmniej neutralnym. Niekiedy informacje o działalności samorządowej podawane są nieprecyzyjnie, mieszając programy rządowe i własne (np. dotyczące programu 500+). W Biuletynie nie ma działu listów od mieszkańców i dialogu w sprawach problemowych czy kontrowersyjnych, a tym bardziej konfliktowych. Burmistrz miałby szanse zaprezentować punkt widzenia władzy samorządowej, rzetelnie wyjaśniając, czy i jak podejmowane decyzje są korzystne dla mieszkańców. Jednak tego unikał.

W 2019 roku, kolejnej kadencji działalności władz konstancińskiego samorządu, dokonano zmian w funkcjonowaniu działu promocji włączając sprawy współpracy z zagranicą. Zauważalną zmianą była **modernizacja strony www Urzędu Gminy** https://www.konstancinjeziorna.pl/sites/default/files/2023-05/raport_gmina_2022_0.pdf, czyniąc dostępnymi wiele informacji o działalności konstancińskiego samorządu: transmisja posiedzeń, załączanie uchwał i sprawozdań.

Mimo poprawy funkcji informacyjnej w działalności Urzędu, mieszkańcy mieli poczucie, że **następuje rozdźwięk między oddalającym się obrazem Konstancina jako uzdrowiska o unikatowych walorach przyrodniczych, miasta wysokiej kultury i historycznej wartości zasobów materialnych, a obrazem realnym**. Organizując się w ramach Stowarzyszenia Mieszkańców „Nasz Konstancin” zaczęli w 2021 roku wydawać czasopismo o tym samym tytule. Celem było odwołanie się do najwartościowszych zasobów kulturowych i przyrodniczych, aby przeciwstawić się realnemu obrazowi miasta komercyjnego, metropolitalnego suburbium, zaniedbanego, oszpecanego,

zanieczyszczonego natężeniem ruchu samochodowego i z niebezpiecznymi drogami.

3. Transport i komunikacja

✓ Drogi wyjazdowe i dojazdowe

Nie opracowano i w konsekwencji **nie zaplanowano inwestycji dotyczących dróg wyjazdowych i wjazdowych**. Bez mała dwie dekady projektowano i dyskutowano budowę dwóch obwodnic. Po pierwsze w - ciągu drogi wojewódzkiej nr 724 (kierunek północ-południe) relacji Warszawa - Góra Kalwaria, obejmującej trzy warianty przebiegu trasy. Po drugie - w nowym przebiegu drogi 721 (kierunek zachodnio-wschodni) z Piaseczna do Konstancina - Jeziorny.

Nie podjęto takich projektów jak:

- przedłużenie linii metra z Kabat (linia naziemna),
- linia tramwajowej z Wilanowa (śladem dawnej kolejki),
- szybkiej kolei dojazdowej (śladem obecnej linii siekierkowskiej),
- nie zaprojektowano mostu (kładki) na Wiśle (Gassy?).

Zadania te są kluczowe nie tylko dla rozwoju Konstancina-Jeziorny, ale także Piaseczna i Góry Kalwarii.

W zakresie pozyskania środków inwestycyjnych w obecnej perspektywie finansowej UE plany te nie stanowiłyby większego ograniczenia ze względu na większy nacisk na rozwiązania zwiększające antykryzysowe bezpieczeństwo transportowe

✓ Jakość i bezpieczeństwo dróg wewnętrznych miasta i gminy.

W Konstancinie- Jeziornie **wydłużenie i poprawa jakości dróg publicznych nie była przedmiotem właściwej troski władz gminnych**. W dokumencie „Konstancin- Jeziorna. Raport o stanie Gminy” z 2005 roku¹¹, czyli prawie dwie dekady temu ocena stanu dróg była radykalnie negatywna. Po prawie dwóch dekadach **ocena stanu dróg jest równie negatywna**.

¹¹ Uchwała nr 603/VI/45/2014 Rady Miejskiej Konstancina-Jeziornej z dnia 11 czerwca 2014 r

Na 160 km dróg publicznych 60 km jest nieutwardzonych. Drogi są wąskie. Przy drogach w znacznym udziale - 54 km, czyli 34% - nie ma chodników dla pieszych, a ścieżki rowerowe liczą 10,5 km, czyli 93% dróg ich nie posiada.

Samorząd Konstancina-Jeziorny nie przygotował inwestycyjnie miasta do koncepcji transportu poruszania się małymi elektrycznymi busami, rowerami i na pieszo. **Wydłużano natomiast system niebezpiecznych dróg zwanych pieszo-jezdnymi.** Nie wyegzekwowano konieczności tworzenia tzw. trójkątów bezpieczeństwa na rogach ulic, dopuszczając ostre kąty wysokich ogrodzeń, jak nie betonowe, to zasłonięte płachtą i/lub zarośnięte krzewami.

Sieć dróg wewnątrz miasta właściwie służy głównie transportowi samochodowemu; przede wszystkim prywatnemu. Statystyki europejskie (Eurostat) wskazują, że liczba samochodów osobowych na 1000 mieszkańców jest w Polsce relatywnie wysoka i wynosi 572, gdy przeciętnie w krajach UE – 560. Są to jednak samochody starsze. W Gminie Konstancin- Jeziorna wskaźnik zmotoryzowania jest większy od przeciętnego dla kraju i jednocześnie w samochody nowsze. Są to w relatywnie większym zakresie tzw. SUV-y. Samochody te znacznie większe i cięższe. spalają nawet o 30 % więcej paliwa. Według Europejskiej Agencji Energetycznej (2022) odpowiadają obecnie za wyższy wzrost emisji CO2 do atmosfery niż dwa najbogatsze kraje europejskie, czyli Niemcy i Wielka Brytania razem wzięte.

Będąc wysoce uciążliwymi dla środowiska, SUV-y zabierają więcej miejsca na drogach, na parkingach (przekraczają 180 cm szerokości) i ograniczają widoczność samochodom mniejszym. Niektóre samorzady miejskie w krajach europejskich podjęły działania ograniczające poruszanie się SUV-ami. Przykładem jest Paryż.

Samorząd gminy Konstancin-Jeziorna generalnie nie podjął problemu ograniczeń dla używania prywatnego transportu samochodowego.

Generalną tendencją ostatnich lat były pewne działania na rzecz zmniejszenia szybkości jako jedyne go sposobu na bezpieczniejsze poruszanie się po ulicach. W praktyce – kierowcy zbyt często nie respektują tych ograniczeń.

4. Troska o przyrodę; łąki, lasy i drzewa

Na terenie gminy Konstancin- Jeziorna znajdują się obszary cenne przyrodniczo i chronione prawem, takie jak: rezerваты przyrody (Lęgi Oborskie, Obory, Olszyna Łyczyńska, Skarpa Oborska oraz Wyspy Zawadowskie i Wyspy Swiderskie), park krajobrazowy (Chojnowski Park Krajobrazowy), obszar

chronionego krajobrazu (Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu), obszary Natura 2000 (Dolina Wisły) oraz pomniki przyrody (39 objętych ochroną prawną). Ponadto na terenie gminy są lasy oraz tereny zieleni urządzonej (parki i ogrody).

Samorząd gminy Konstancina-Jeziorny w dziedzinie ochrony przyrody (i szerzej - ochrony środowiska) przyjął do realizacji dwa programy.

W programie pierwszym - na lata 2006-2013 - został ambitnie sformułowany cel - stworzenia z Konstancina-Jeziornej wzorcowej gminy ekologicznej. Kontrola NIK z 2010 roku wykazała, że w praktyce zarządzania gminą nie respektowano założeń programowych; nie przygotowywano etapowych raportów z realizacji¹² i nie aktualizowano programu odpowiednio do zmieniających warunków i wymagań, podejmując decyzje „elastyczne”. W ciągu dwóch lat (2008-2010) wydano 162 zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów.

Drugi program ochrony środowiska na lata 2013-2020 został przyjęty w 2014 roku uchwałą Rady Miejskiej¹³. Sformułowano w nim 7 grup celów, w których cztery dotyczą bezpośrednio spraw ekologii; ochrony wód, powietrza, przyrody i źróź leczniczych.

- (1) Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- (2) Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.
- (3) Ochrona zasobów źróź leczniczych.
- (4) Ochrona funkcji uzdrowiskowych gminy.
- (5) Ochrona walorów kulturowo-przyrodniczych.
- (6) Edukacja ekologiczna społeczeństwa.
- (7) Ochrona powietrza atmosferycznego.

Cele przedstawiono w perspektywie krótko- (do 2016 roku) i długookresowej (do 2020 roku). Wskazano dla ich realizacji wartość planowanych nakładów inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Mimo że program ochrony środowiska był dokumentem lepiej przygotowanym niż inne programy gminne, to zawierał wiele treści o charakterze „pobożnych życzeń”, np. w dziedzinie edukacji ekologicznej, ochrony walorów kulturowo-przyrodniczych, a nawet ochrony funkcji uzdrowiskowych gminy. W opinii przedstawionej przez radnego (Tomasz Zymer) program powinien zawierać spis zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla środowiska naturalnego w gminie, opis konkretnych sposobów ich zwalczania i usuwania, a także kalendarz działań i listę

¹² Wymaga tego Ustawa z 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (art. 18 ust. 2)

¹³ Uchwała nr 603/VI/45/2014 Rady Miejskiej Konstancina-Jeziornej z dnia 11 czerwca 2014 roku

prognozowanych efektów. **Nie sporządzono raportu z realizacji programu i nie przygotowano kolejnego - na lata dwudzieste.** Jest to sytuacja niepokojąca, ponieważ w działaniach inwestycyjnych, które powinny uwzględniać kryteria ochrony środowiska naturalnego nie można odwołać się do aktualnego prawa lokalnego, a miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przygotowywane pod nowe inwestycje zagospodarowywania obszarów gminy mogą po prostu nie uwzględniać kryteriów ekologicznych.

5. Troska o czyste powietrze i dostęp do wody

Gmina Konstancin- Jeziorna stosunkowo późno przystąpiła do programu rządowego „Czyste Powietrze”, działającego od 2018 roku. W raportach Urzędu Miasta działania dotyczące poprawy powietrza dotyczyły działań wstępnych.

- W 2020 roku dokonano inwentaryzacji źródeł ciepła na terenie gminy. Celem przeprowadzonej inwentaryzacji było pozyskanie informacji, w jaki sposób mieszkańcy ogrzewają swoje domy lub lokale handlowo-usługowe oraz jakie mają piece¹⁴.
- Zakupiono urządzenia do monitorowania jakości powietrza na terenie miasta.

Program wymiany pieców, realizowany począwszy od 2021 roku, mimo gminnego dofinansowania **przebiegał dotychczas nieudolnie**, o czym donoszą raporty przygotowywane do Mazowieckiej uchwały antysmogowej¹⁵, a także lokalna i warszawska prasa.

Istotnym ogniskiem zanieczyszczeń powietrza w Konstancinie-Jeziornie jest emisja liniowa pyłów (wtórne pylenie) wzdłuż szlaków drogowych na skutek stale zwiększającego się ruchu samochodowego. Źródło tego zanieczyszczenia powietrza wzrasta przy niekorzystnych warunkach pogodowych.

Emisja związana z transportem samochodowym, który przyczynia się do powstawania znacznych ilości tlenków azotu i benzenu, dodatkowo ulega nasileniu, gdy towarzyszy jej zły stan techniczny dróg.

Zimą występują przekroczenia pyłów zawieszonych łagodnej polskiej normy w skali 400-1200% i to w strefie A, gdzie leczy się choroby płuc.

6. Zdrowie mieszkańców

¹⁴ Inwentaryzacja źródeł ciepła w gminie Konstancin-Jeziorna” była realizowana przy pomocy środków z budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza MAZOWSZE 2020”.

¹⁵ <https://smoglab.pl/mazowiecka-uchwala-antysmogowa-liga/>

W strukturze organizacyjnej ochrony zdrowia **samorząd terytorialny jest odpowiedzialny za dostęp do opieki podstawowej (poz) oraz tworzenie programów profilaktycznych dla mieszkańców**, odpowiednio do fazy przebiegu życia oraz rodzajów zagrożeń chorobami.

W Konstancinie-Jeziornie zlokalizowano 11 przychodni: 9 posiada kontrakty z NFZ, a dwie pobierają opłaty za usługi. W ich ramach w ograniczonym stopniu prowadzi się programy zdrowotne. Programy takie organizowane są głównie na poziomie starostwa¹⁶. Obejmują: szczepienia ochronne, profilaktykę chorób układu krążenia, wczesne wykrywanie wybranych nowotworów, edukację zdrowotną osób chorujących na cukrzycę typu 2, wczesne wykrywanie boreliozy, prewencję zakażeń HCV, profilaktykę nadwagi/otyłości. Powadzona jest *online* edukacja zdrowotna adresowana do rodziców na temat przemian rozwojowych dzieci i młodzieży i związanych z tym zagrożeń zdrowotnych oraz problemów zachowania (Akademia Czujnego Rodzica).

W Konstancinie-Jeziornie **nie prowadzi się działań z zakresu zdrowia publicznego dla dzieci i młodzieży, które we współpracy z poz powinny być organizowane przede wszystkim w szkołach**, obejmując profilaktykę kształtowania dobrej postawy, nadwagi oraz próchnicy. Istotne byłoby wsparcie przez samorząd gminny wszelkich działań (w szkołach i poza nimi) na rzecz upowszechnienia zdrowego żywienia dzieci. *Nota bene* to nie to samo, co wsparcie dożywiania dzieci ze środowisk ze spektrum ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W Konstancinie-Jeziorna znajduje się 6 placówek leczniczych udzielających świadczeń rehabilitacyjnych, zarówno finansowanych ze środków publicznych, jak i indywidualnych. Placówki te bywają także realizatorami programów polityki zdrowotnej dla mieszkańców (dorosłych i dzieci), cierpiących na przewlekłe i/lub zapalne choroby układu ruchu, choroby obwodowego układu nerwowego oraz zaburzeń rozwojowych.

Zwiększenie zakresu udzielanych świadczeń odpowiednio do potrzeb starzejącej się populacji uwarunkowane jest wzrostem podaży kadry lekarskiej i rehabilitacyjnej oraz zdecydowaną poprawą w dotarciu pacjentów do placówek. W obu przypadkach lepsza polityka infrastrukturalna oraz rynku pracy mogłaby przyczyniać się do skutecznego łagodzenia deficytów w tej dziedzinie. Takiej polityki w Konstancinie nie realizowano.

Konstancin-Jeziorna jest miejscem lokalizacji świadczeń opieki długoterminowej i paliatywnej. Placówki prowadzące te usługi mają głównie

¹⁶ Strategia Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027

charakter prywatny. Niektóre korzystają z kontraktów NFZ (np. EWDOMED Ewa Szulecka). **Samorząd gminny nawet nie posiada ewidencji placówek i podopiecznych korzystających z usług niepublicznych placówek opieki długoterminowej.** Nie uwzględnia tworzenia placówek publicznych dla niesamodzielnych osób starszych, a ich liczba będzie wzrastać, oferując np. pomieszczenia np. w odrestaurowanych nieruchomościach.

Zagrożeniem zdrowia mieszkańców jest wytwórnia mas bitumicznych „Fal-Bruk” na osiedlu Mirków, która działa od 2008 r. i zatrudnia ok. 300 osób (głównie mieszkańców powiatu piaseczyńskiego). Jest źródłem substancji rakotwórczych i bombą ekologiczną na ujęciach wody dla miasta. Podjęte zostały działania mające na celu przeniesienie zakładu poza granice uzdrowskiej gminy Konstancin-Jeziorna (?). Na tym miejscu planowana jest kontrowersyjna koncepcja budownictwa wielorodzinnego z usługami.

7. Troska o utrzymanie statusu uzdrowiska

Status uzdrowiska uzyskał Konstancin w 1917 r., ze względu na łagodny klimat i przyrodnicze otoczenie o korzystnych warunkach zdrowotnych (sosnowe lasy, wydzielające olejki eteryczne, rzeka Jeziorka... i atrakcyjny nadwiślański krajobraz). W okresie międzywojennym nie powstał jednak żaden obiekt przyrodolecznicy. Po wojnie rozwijały się natomiast ośrodki szpitalne i rehabilitacyjne (prewencja trzeciorzędowa), wymagające dłuższego okresu leczenia: kardiologiczne, neurologiczne, narządów ruchu, onkologiczne, a także zaburzeń mentalnych. Dopiero badania geologiczne, dowodzące istnienia źródeł solankowych i wykonane odwierty dla pozyskiwania naturalnych wód mineralnych, spowodowały rozwój uzdrowiska, począwszy od lat 1960. Powstały ośrodki lecznictwa uzdrowskiego (schorzeń układu oddechowego i przemiany materii) oraz sanatoria, nastawione na rehabilitację. W konsekwencji nadano Konstancinowi status uzdrowiska (1967 r.). Rozwój uzdrowiska zdynamizowało uruchomienie w 1979 roku w Parku Zdrojowym tężni solankowej, naturalnego inhalatorium (drugiego najstarszego w Polsce), które przyciągało pacjentów z Warszawy i innych miejscowości Mazowsza, leczących schorzenia dróg oddechowych. W długookresowym studium z 1999 roku zapisano, że wiodącą funkcją rozwoju przestrzennego i gospodarczego gminy Konstancin-Jeziorna jest funkcja uzdrowska wraz z towarzyszącymi jej funkcjami (usługową – w tym związaną z obsługą turystyki i rekreacji, mieszkaniową, rolniczą i produkcyjną).

W tym samym czasie uzdrowisko, funkcjonujące jako przedsiębiorstwo państwowe poddane zostało procesowi komercjalizacji (1999), a dekadę później – prywatyzacji. Uzdrowisko Konstancin-Zdrój umieszczone bowiem zostało

przez Ministerstwo Skarbu Państwa na liście spółek wytypowanych do prywatyzacji. W roku 2011 sprzedano je za 75 mln PLN, mimo interwencji zaniepokojonych mieszkańców i środowiska medycznego (interpelacja poselska w 2004 roku). Właścicielem „Uzdrowiska Konstancin-Zdrój”; zostało Towarzystwo Inwestycyjne SA Uzdrowiska Nałęczów.

Zgodnie z Ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych¹⁷ gmina, na obszarze której znajduje się uzdrowisko lub obszar ochrony uzdrowiskowej, jest zobowiązana do sporządzenia i przedstawienia, nie rzadziej niż raz na 10 lat, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia tzw. operatu uzdrowiskowego w celu potwierdzenia spełniania przez jej obszar (albo część) wymagań określonych w ustawie. **W 2018 roku Minister Zdrowia potwierdził spełnienie przez obszar uzdrowiska Konstancin-Jeziorna wymagań ustawowych¹⁸.**

W 2020 roku w samorządzie konstancińskim podjęto uchwałę o niezbędnych działaniach w uzdrowisku, dotyczących prowadzenia lecznictwa. Określono w niej możliwe kierunki lecznictwa: choroby górnych dróg oddechowych, choroby kardiologiczne i nadciśnienie, choroby układu nerwowego, choroby ortopedyczno-urazowe, choroby reumatologiczne, choroby dolnych dróg oddechowych, z przeciwwskazaniem dla leczenia osób chorych na astmę¹⁹.

Mimo uchwał Rady Miasta w Konstancinie-Jeziornie, **realne procesy przebiegające w uzdrowisku oraz dotyczące rozwoju lecznictwa wskazują na dramatyczne zmniejszanie się liczby łóżek (kilkakrotnie) i uleganie wysoce niekorzystnym decyzjom w sprawie lecznictwa kardiologicznego oraz perturbacjom dotyczącym leczenia zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży.**

Powstaje pytanie, czy możliwe jest utrzymanie statusu uzdrowiska, gdy kierunki rozwoju samorządu Konstancina-Jeziorny i Spółki Akcyjnej Konstancin-Zdrój nie będą zbieżne. Współpraca władz samorządowych Konstancina; tak ze spółką, jak i lekarzem naczelnym uzdrowiska dr Mariolą Kucią – Kręblaś była w ostatnich latach niedostateczna.

9. Opieka nad dzieckiem, oświata, edukacja i spędzanie czasu wolnego młodzieży

¹⁷ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych, art. 43. ust. 1.

¹⁸ Pismem Ministra Zdrowia OZU.533.120.2018.PSP potwierdzony został status uzdrowiskowy Konstancina-Jeziorny.

¹⁹ Pismem Ministra Zdrowia nr SZU.511.7.2020.PSP z dnia 29.03.2020 r. potwierdzono spełnienie przez obszar uzdrowiska Konstancin-Jeziorna wymagań określonych w ustawie.

Edukacja i warunki spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży należą do podstawowego i własnego zadania samorządu lokalnego. Gmina Konstancin-Jeziorna odpowiada więc za funkcjonowanie i rozwój następujących placówek opiekuńczych i oświatowych: 1 żłobka, 17 przedszkoli (4 gminne i 13 niepublicznych), 9 szkół podstawowych (6 publicznych i 3 niepubliczne). Troska o zasób infrastruktury edukacyjnej oraz wsparcie placówek edukacyjnych przez władze samorządowe jest oceniana z istotnymi zastrzeżeniami. Wyrażają je kierujący tymi placówkami i wielu rodziców.

Przedszkola

Pretensje o zaniechania i zaniedbania władz samorządowych wyrażają osoby kierujące przedszkolami niepublicznymi. Formułowany jest nawet zarzut o **dyskryminowaniu placówek niepublicznych**. Ich kierownictwo nie było zapraszane na spotkania i wydarzenia organizowane przez władze samorządowe i całkowicie pomijane w przyznawaniu dowodów uznania i nagród. Tymczasem oświata niepubliczna stanowi w Polsce (i w Konstancinie-Jeziornie) niezwykle efektywne uzupełnienie oświaty i edukacji publicznej, często w odniesieniu do dzieci wymagających szczególnej troski; charakteryzujących się wyjątkową wrażliwością na czynniki zewnętrzne czy posiadających okresowe niestabilności rozwojowe. Dla dzieci z takimi problemami oświata publiczna niewiele ma do zaoferowania.

Szkoły podstawowe

Konstancin Jeziorna posiada 6 publicznych szkół podstawowych; cztery w mieście i dwie na wsi. Ponadto w mieście działają 3 szkoły niepubliczne: Mikro Szkoła Konstancin, No Bell (bazująca na pedagogice Montessori) i Szkoła Amerykańska. Największa ze szkół nr 1 – w Konstancinie – Skolimowie, mimo rozbudowy, ma liczne problemy. Głównym powodem jest **niedostatek kadry nauczycielskiej. Władze samorządowe niedostatecznie wspierają nauczycieli**; z trudem podnoszą wynagrodzenia, możliwe w ramach swych uprawnień, nie oferują dodatków do opłat za wynajem mieszkania, aby zatrzymać nauczycieli na miejscu, nie opłacają niezbędnych szkoleń i niechętnie pokrywają koszty samokształcenia.

Także informacyjne zadania samorządu lokalnego o sprawach ogólnie publicznych w tym dotyczącej polityki oświatowej władz rządowych odbywają się w pomieszczeniach szkolnych, a nie w lokalach gminy. Konferencje integrujące szkoły oraz służące kształceniu nauczycieli także nie znajdują wsparcia. Inicjatywy pojedynczych szkół spotykają się z obojętnością, jeśli nie z irytacją.

Troska o bezpieczne otoczenie szkół jest przedmiotem uciążliwego nacisku kierownictwa szkół na władze samorządowe. Szkołom nie są udostępniane tereny przyszkolne, pozwalające na tworzenie klas „na powietrzu”, na urządzenia sportowe i place zabaw. Jeśli uda się jakiś teren zagospodarować dla dzieci, nie można potem uzyskać środków na jego utrzymanie i remonty, a tym bardziej na modernizację.

Podobnie jak w przypadku przedszkoli podejście władz samorządowych do szkół niepublicznych jest dyskryminujące. Skandalicznym przykładem jest Mikro Szkoła przy ulicy Czarneckiego. Wyjście dzieci ze szkoły na ulicę nie jest zabezpieczone przejściem dla pieszych, a prywatny właściciel, budujący okazałą rezydencję na miejscu byłego ośrodka kardiologicznego, wykorzystuje przy pracach budowlanych nawet fragment drogi publicznej, utrudniając rodzicom i dzieciom bezpieczne zatrzymanie się i doprowadzenie do szkoły.

Harcerstwo

Harcerstwo w Konstancinie ma wyjątkowo długą tradycję²⁰. Powstało w 1912 roku, czyli jeszcze przed I wojną światową. Była to drużyna skautek, założona przy gimnazjum w Klarysewie. Z biegiem lat aktywność harcerska wzrastała, obejmując także kursy dla instruktorów. Mimo nawiązywania do działalności Szarych Szeregów, harcerstwo w Konstancinie rozwijało się także po II wojnie światowej, w trudnym okresie stalinizmu. W 1956 roku powstała pierwsza drużyna harcerska (przy Liceum Ogólnokształcącym w Skolimowie), a w 1975 – Samodzielny Hufiec ZHP. W 2011 roku, po 35-ciu latach działalności Hufiec został rozwiązany.

Odrodzenie konstancińskiego harcerstwa nastąpiło w 2019 roku z inicjatywy 6-osobowej grupy pod kierunkiem Kamy i Roberta Bokackich. W 2020 roku powołano samodzielny Hufiec ZHP z nazwą Uroczysko Konstancin, a w 2021 latem zorganizowano na Ziemi Lubuskiej pierwszy obóz harcerski, w którym uczestniczyło ponad 200 osób. Obecnie hufiec liczy razem 368 osób (zuchy, harcerze, instruktorzy).

Współpraca harcerzy z władzami samorządowymi Konstancina- Jeziorny nie była łatwa. Wnioski kierowane do władz gminy o wsparcie spotykały się z systematyczną odmową. Harcerzom nie przyznano lokalu, nie dofinansowano uczestnictwa dzieci pochodzących z rodzin mniej zamożnych w obozach. A co niewybaczalne - zabroniono wejścia do szkół!

²⁰ O przeszłości harcerstwa w Konstancinie wspominają Hanna i Robert Bogaccy w Księdze Pamiątkowej 30-lecia Towarzystwa Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina (Konstancin-Jeziorna 2021).

Dzięki solidarności rodziców oraz wsparcia indywidualnych mieszkańców, konstancińskie harcerstwo odrodziło się samodzielnie. W 2022 roku wynajęto działkę²¹, na której można było postawić kontener na magazyn sprzętu, a w przyszłości zbudować na niej budynek do tego przystosowany, a może nawet harcówkę. Harcerze stali się w pełni obecni w społeczności Konstancina-Jeziorny, Są zawsze aktywni w „sprzątaniu świata”, pomagają osobom starszym w ramach harcerskiego pogotowia i budzą dumę, gdy maszerują w czasie konstancińskiego święta.

9. Ochrona zasobów kultury materialnej i opieka nad zabytkami.

Gmina Konstancin- Jeziorna jest wyjątkowo bogata w zabytki o zróżnicowanym charakterze: nieruchomości, tereny i budynki przemysłowe oraz zabytki przyrody. Centralna część miasta i uzdrowiska w 1989 r. objęta została ochroną przez wpisanie zespołu urbanistyczno-budowlanego do rejestru zabytków województwa mazowieckiego. Następnie sporządzono dwa rejestry konstancińskich zabytków; wojewódzki i gminny.

Zgodnie z oboma rejestrami Konstancin-Jeziorna posiada 332 obiekty zabytkowe. W tym 129 obiektów posiada indywidualną ochronę konserwatorską.

Do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Mazowieckiego,
wpisano: m.in.:

- układ urbanistyczny osiedla „Mirków” wraz z zespołem budowlanym, ul. Mirkowska/Jaworskiego, koniec XIX – początek XX w. (nr rej.: A-1319 z 2.11.2015):
- domy mieszkalne: ul. Jaworskiego 20; 22; 23; 25; 26; ul. Mirkowska 58,
- dawny dom ludowy, ul. Jaworskiego 18,
- dawna szkoła, ul. Jaworskiego 24,
- dawna przychodnia, ul. Mirkowska 56,
- kościół pw. św. Józefa, ul. Jaworskiego 1a, 1907–1909, nr rej.: 918-A z 10.11.1977.

W gminnej ewidencji zabytków (GEZ) zapisano 203 obiekty. Ewidencja została opracowana jako element Strategii z 2005 roku. Do strategicznego dokumentu

²¹ Pomocna harcerzom była Rada Pożytku Publicznego, dzięki której uzyskano pewną pomoc; czasowe udostępnienie powierzchni magazynowej na sprzęt hufca, a także wydawanie – pod presją rodziców - pozwolenia na otwieranie szkół i domów sołeckich na zbiórki.

włączono dodatkowe obszary objęte ochroną konserwatorską, postulowane w „Studium historyczno-urbanistycznym”:

- tereny historycznej parcelacji letnisk: Konstancin, Skolimów, Chylice i Królewska Góra,
- tereny Specjalistycznego Centrum Rehabilitacji (STOCER),
- tereny powojennego osiedla mieszkaniowego Grapa.

Kontrola NIK przeprowadzona w 2020 roku ujawniła zaniedbania zarówno ewidencyjne dotyczące stanu ochrony historycznych zasobów materialnych i zabytków, jak i nierespektowanie ustaleń prawa regionalnego i lokalnego. Dokument GEZ nie zawierał precyzyjnie wskazanych zadań i nie stanowił podstawy do decyzji ochronnych oraz rewitalizacyjnych. W konsekwencji odbudowywano czy ratowano pojedyncze obiekty, dopuszczając do narastających strat w zasobach historycznej i artystycznej kultury materialnej.

Przykład zniszczenia - Willa Julisin

Osobom winnym zniszczenia zabytku grozi nawet pięć lat więzienia. Co prawda Julisin nie był wpisany do rejestru zabytków jako indywidualny obiekt, ale znajdował się na terenie obszaru chronionego przez konserwatora. O zniszczeniu w 2008 roku willi Julisin członkowie Towarzystwa Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina poinformowali wojewódzkiego konserwatora zabytków i prokuraturę. Wystąpiono także z interpelacją do Sejmu RP. Na tej podstawie wojewódzki konserwator zabytków (wówczas Barbara Jezierska) nakazała spółce Konstancin Real Estate Management odbudowę willi. Deweloper miał to uczynić do końca 2010 r.

Znikające i niszczące inne wille

Wspomnienie pozostało również po willach Brzozy i Hel oraz po domu przy ul. Piasta, projektowanym przez wybitnego architekta Szymona Syrkusa, w którym mieszkał niegdyś pisarz Leopold Buczkowski, a który rozebrał jego ostatni posiadacz. Kolejne posesje chylą się ku upadkowi: wystarczy wymienić Zameczek o zabitych na głucho oknach przez wiele lat (obecnie rozpoczęto remont) czy willę Zbyszek, której zdobione werandy czekają tylko, aż przewróci je mocniejszy powiew wiatru. Drugi z tych domów częściowo uległ spaleni (czy pożar był kwestią przypadku?). Zdewastowanie wielu starych domów jest często właścicielom na rękę. Celowo jej nie przeciwdziałają, bo łatwiej wtedy uzyskać zgodę na rozbiórkę.

Takie działania zyskały swoją nazwę: **system konstanciński**. Przypadek Julisina pokazał jednak, że nie można być spokojnym także o zabytki zachowane w dobrym stanie.

Nad strategią gminy w sprawie opieki nad zabytkami zaczęto pracować dopiero w 2021 roku. Uchwalono wtedy (Uchwała nr 434/VIII/33/2021) Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2022-2025. W pierwszym roku jego realizacji wydano 100 tys. PLN (!) kierując środki na remont zabytkowego ogrodzenia przy Kościele św. Józefa Oblubieńca NMP.

Poza niedostateczną opieką nad zabytkami, zastrzeżenia budzą rozwiązania systemu nadzoru architektonicznego i konserwatorskiego. Gmina nie zatrudnia etatowego architekta (taki etat posiada starostwo), a wojewódzki konserwator zabytków nie wykazywał zainteresowania zabytkami Konstancina, co może uchroniłoby jakiś obiekt przed unicestwieniem. Okazało się bowiem, że mimo wysokich kwalifikacji zawodowych, wojewódzki konserwator dopuścił do zburzenia w 2023 roku zabytkowej willi na terenie Mazowsza (w Ząbkach).

10. Troska o estetykę przestrzeni

W 2015 roku weszła w życie **Ustawa Krajobrazowa**²². W ustawie podkreśla się ochronę i dbałość o krajobraz ze względu na wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne i/lub estetyczno-widokowe. Główne elementy ustawy w odniesieniu do miast dotyczą: reklam (w tym szyldów), ogrodzeń oraz obiektów małej architektury.

Ustawa krajobrazowa stała się źródłem podejmowanych w całym kraju uchwał władz lokalnych dotyczących kształtowania krajobrazu jednostki terytorialnej. Uchwały podejmowano je powoli.

W Konstancinie-Jeziornie uchwałę krajobrazową przyjęto w 2021 roku (Uchwała nr 333/VIII/24/2021). Dotyczyła, odpowiednio do ustawy krajowej, zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń

²²Ustawa krajobrazowa jest tak nazywana potocznie. De facto jest zatytułowana: „Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu”. Została przyjęta jesienią 2015 roku, wywołując zmiany w takich ustawach, jak: Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Ustawa o drogach publicznych, Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych, Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach jego oddziaływania na środowisko, Kodeks wykroczeń, Prawo budowlane, Prawo ochrony środowiska.

reklamowych oraz ogrodzeń; ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane w gminie.

W wyniku uchwały krajobrazowej wprowadzono na terenie całej gminy całkowity zakaz umieszczania w przestrzeni publicznej tablic i urządzeń reklamowych. Dopuszczalne stały się jedynie szyldy informujące o prowadzonej działalności. Ponadto od 28 kwietnia 2021 r. zabroniono m.in. budowy pełnych i wysokich ogrodzeń. Nowe przepisy dotyczą wszystkich podmiotów; zarówno gruntów i posiadłości osób fizycznych, jak i instytucji. W praktyce respektowane są z rażącymi ograniczeniami. Aktualnym przykładem (2024) jest budowane ogrodzenie dla rezydencji na ul. Czarneckiego.

Estetykę przestrzeni niebywale zakłóca dodawanie do ogrodzeń brezentowych (lub plastikowych) płacht, które wplątywane w sztachety zasłaniają ogród i nieruchomość. Ten upowszechniający się zwyczaj zasmuca, zawstydzia i oburza. Z jednej strony zasłania część wspólnej przecież przestrzeni: widoku drzew, krzewów i starych form większej i mniejszej architektury. Prawa własności nie obejmują przecież powietrza, światła, drzew, ptaków i innej przyrody. Z drugiej strony pozostaje w niezgodzie z intencjami Ustawy antyplastikowej, której źródłem jest dyrektywa Unii Europejskiej. Dotyczy ona wprawdzie przede wszystkim plastikowych produktów jednorazowego użytku, ale jej intencje obejmują także inne wytwory z plastiku zaśmiecające otoczenie.

Istotną rolę w udostępnianiu zabytków architektonicznych oraz przyrodniczych, będących w rękach prywatnych mieszkańców Konstancina Jeziorny odegrał **Festiwal Otwarte Ogrody**²³. Idę otwartych ogrodów wprowadziła do Polski Magdalena Prosińska, wdrażając ją w podwarszawskich miastach, nadając im status miast ogrodów. Zaczęła od Podkowy Leśnej, a następnie (2008) przeniosła do Konstancina- Jeziornej. Pałeczkę przekazała Hannie Budnickiej, która z dużym zaangażowaniem realizowała misję otwierania ogrodów, akcentując funkcję integrowania mieszkańców poprzez ukazywanie dbałości o przyrodę, piękna i artystycznego klimatu w różnych domach i środowiskach Konstancina. Współpracowała z Towarzystwem Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina. Samorząd gminny wspierał społeczną inicjatywę dzięki życzliwej i pomocnej postawie pracowników Działu Promocji. W 2024 roku, po covidowej przerwie, Hanna Budnicka podejmie działalność ponownie.

²³ ²³ Koncepcja otwartych ogrodów wywodzi się z doświadczeń przemysłowych miast Wielkiej Brytanii. Promował ją Ebenzer Howard, angielski aktywista i planista przestrzenny z przełomu wieku XIX i XX, kreśląc wizję miasta wolnego od slumsów, czystego i pięknego obecnością przyrody i dostępnych ogrodów i ogródków.

11. Długookresowe problemy integracji Konstancina-Jeziorny; program rewitalizacji

W 1968 roku do Konstancina przyłączono Jeziorną Bankową, zwaną Jeziorną Fabryczną, która to część – przemysłowa - rozwijała się dzięki fabryce papieru (filia Warszawskich Zakładów Papierniczych). W latach 1990. fabrykę poddano procesowi prywatyzacji, sytuując ją w Narodowych Funduszach Inwestycyjnych. W 1999 roku większość udziałów nabyła fińska firma Mesta-Tissue. Władze samorządowe w latach 2004-2005 przygotowały i uchwały program rewitalizacji (Uchwała Nr 452/Iv/28/05 Rady Miejskiej Konstancina-Jeziorny z dnia 7 listopada 2005 roku), uwzględniający nieruchomości fabryczne oraz pracownicze osiedla mieszkaniowe z nadzieją na uzyskanie środków na realizację programu. Tymczasem w 2010 roku (w 250 rocznicę powstania fabryki w Jeziornie) fińska firma zapowiedziała zatrzymanie produkcji, podejmując decyzję o likwidacji starego zakładu. Ostatecznie zakład zamknięto w 2012 roku, a nieruchomości przeznaczono na sprzedaż. Nowy właściciel... próbował współdziałać z władzami samorządu gminnego w celu przygotowania strategii przebudowy i rewitalizacji obiektów przemysłowych oraz terenów osiedla mieszkaniowego. Jak wynika z opracowań badaczy procesu zmian w Jeziornie²⁴, **prace nad projektem przebudowy przebiegały bez aktywnego zainteresowania władz samorządowych**. Raport z jego realizacji nie powstał. Założyć należy, że jego główne elementy nie zostały zrealizowane, a gmina Konstancin -Jeziorna nie wystąpiła o środki na jego realizację z funduszy strukturalnych UE.

Kilka lat później przystąpiono do opracowania kolejnego programu rewitalizacji. Wersja z 2016 roku była tzw. inicjatywą „lokalną”. Prowadziła do opracowania stanowiącego warunek wystąpienia o dofinansowanie z funduszy europejskich. I tak, uchwałą nr 500/VII/32/2017 Rady Miejskiej Konstancina-Jeziorny z dnia 31 maja 2017 r. uchwalono Program Rewitalizacji Gminy Konstancin-Jeziorna 2020+²⁵ na lata 2014–2020. Ideą programu rewitalizacji dla Konstancina-Jeziorny, podobnie jak dla analogicznych programów innych miast, było przywrócenie do życia zdegradowanych terenów przemysłowych (Mirków), popegeerowskich (Obory) oraz obszarów zniszczonych zaniedbaniem. Programy rewitalizacji obejmowały zarówno sprawy społeczne, jak i infrastrukturalne. Starannie przygotowany program rewitalizacji z

²⁴ Np. Dorota Mantey – Mazowsze. Studia Regionalne nr 14/2014

²⁵ Środki na realizację uzyskano w ramach konkursu na dotację z budżetu państwa, dofinansowaną z UE na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Mazowieckiego.

podziałem na trzy obszary zróżnicowanego działania został zrealizowany tylko częściowo. Raport z jego realizacji nie powstał.

12. Polityka społeczna Gminy Konstancin-Jeziorna

Mimo przeciętnie wysokiego poziomu zamożności mieszkańców gminy Konstancina-Jeziorny, problemy społeczne (tzw. kwestie socjalne), wystąpiły w niej z dużą mocą. Ich źródłem były i są nadal trudności życiowe rodzin byłych pracowników zlikwidowanej fabryki papieru oraz PGR-u (w Oborach), które – mimo programów rewitalizacyjno-integracyjnych – w ograniczonym stopniu poprawiały tak indywidualną sytuację bytową, jak i warunki życiowego otoczenia. Pojawiły się także nowe kwestie socjalne spowodowane występowaniem dysfunkcji w rodzinach na skutek uzależnienia od alkoholu oraz środków psychoaktywnych, a także związane z ograniczeniami samodzielności wśród samotnych osób starszych. Problemy społeczne oraz opiekuńcze dynamicznego procesu starzenia się populacji unaoczniała pandemia Covid-19.

Na skutek utrzymującego się w Konstancinie-Jeziornie relatywnie wysokiego zróżnicowania społecznego skłonność do dobrowolnego współdziałania na rzecz rozwiązywania trudnych spraw socjalnych była ograniczona.

Natomiast już od 1990 roku działał Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) z coraz lepiej zawodowo przygotowaną i powoli stabilizującą się załogą pracowników socjalnych, rozszerzoną następnie o tzw. asystentów rodzin. Rozpoznawano miejscowe problemy socjalne i rozwijano działalność w oparciu o strategię ich rozwiązywania.

Pierwszą strategię rozwiązywania problemów społecznych uchwalono w roku 2010 z horyzontem na 10 lat. Dominowały w niej problemy bezrobocia i ubóstwa. Przygotowano raport z jej realizacji.

Drugą strategię z horyzontem krótszym - 5-letnim, uchwalono jesienią 2021 roku. Aby określić główne obecnie problemy, przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy na temat postrzegania i priorytetyzowania przez nich kwestii socjalnych. Respondentom podsunęto kafeterię problemów i zostawiono miejsce na wypowiedź otwartą. Obraz wynikający z podsumowania wyników badania ukazał następujące główne problemy: (1) przemoc w rodzinie związaną z nadużywaniem alkoholu i występowaniem uzależnienia od picia oraz używania środków psychoaktywnych, (2) trudności życiowe osób z niepełnosprawnościami na tle niedostatecznych rozwiązań dotyczących aktywizacji (np. braku ośrodków terapii zajęciowej) oraz występowania barier

architektonicznych, (3) alienacja dzieci w środowisku szkolnym, przemocowe zachowania rówieśnicze (także w internecie), **niedostateczny rozwój wspieranych integracyjnych zajęć pozalekcyjnych**, trudności współpracy z rodzicami i nierzadkie przypadki bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (a także zaniedbywanie potrzeb dzieci) oraz nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego.

Gminny ośrodek pomocy społecznej w ramach systemu zadań własnych oraz zleconych, a także realizowanych gminnych programów społecznych, takich jak: (a) Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, (b) Program Wspierania Rodziny, obejmujący politykę wobec rodzin ubogich, wielodzietnych oraz pochodzących ze środowisk problemowych i defaworyzowanych, (c) Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, współdziała z gminnymi władzami samorządowymi Konstancina-Jeziorny, władzami powiatowymi (sprawy rodzin oraz ochrona zdrowia) i sąsiednią gminą Góra Kalwaria, gdzie usytuowany jest międzygminny dom pomocy społecznej. Należy przy tym zauważyć, że **zamożniejsze grupy osób starszych z Konstancina korzystają w dużym zakresie ze stacjonarnych domów opieki o formule prywatnej**, których liczba w Konstancinie systematycznie wzrasta.

Spojrzenie na kwestie socjalne mieszkańców Konstancina- Jeziorny z perspektywy OPS, wydobywa dodatkowo jako **dojmującą kwestię socjalną problem usług opiekuńczych dla niesamodzielnych osób starszych**. Są to przede wszystkim usługi świadczone indywidualnie w domach podopiecznych. Potrzeby są rosnące, a kadry opiekuńczej brakuje.

Na kolejnym miejscu usytuowano **problemy opieki nad dziećmi po lekcjach**. Sformułowano postulat dotyczący rozwoju świetlic środowiskowych z atrakcyjną i profesjonalną ofertą zajęć, aby nie były to tylko tzw. przechowalnie.

Pracownicy OPS za niewątpliwy sukces pocztują sobie rozwój programu: **Rodzinny posiłek w szkole i w domu**, wspierany przez gminę w wyniku ustanowienia wyższej o 200% stawki na posiłek w porównaniu z ustawową.

Pozytywna ocena współdziałania OPS z władzami samorządowymi **nie przekłada się na docenienie pracowników socjalnych i pozostałych kadr, działających w pomocy społecznej poprzez odpowiednie wynagrodzenia i inne rodzaje wsparcia materialnego**, np. dofinansowanie kosztów wynajmu mieszkania.

Wobec realnych problemów socjalnych wskazanych w obu strategicznych dokumentach cele i misje postulowanych działań socjalnych, takich jak np.

budowanie poczucia tożsamości lokalnej, czy równość według płci brzmią zarówno zbyt ogólnie, jak i nieadekwatnie.

13. Polityka mieszkaniowa

Analiza dokumentów gminnych: uchwał programowych oraz raportów o stanie gminy prowadzi do wniosku, że **konstancińskie władze samorządowe nie prowadziły przemyślanej polityki mieszkaniowej**, która przyczyniałaby się do troski o mieszkania dla zatrudnianych w placówkach opiekuńczych i ochrony zdrowia oraz oświaty i kultury w celu zmniejszania deficytu tych grup zawodowych, które są decydujące dla funkcjonowania miasta o tym charakterze jakim jest Konstancin-Jeziorna. Wynagradzanie pielęgniarek, młodych lekarzy, promotorów zdrowia, nauczycieli, rehabilitantów, pracowników socjalnych i opiekuńczych, nie pozwala na wynajęcie mieszkania, a tym bardziej na jego zakup, gdy ceny rynkowe są dramatycznie wysokie. Dopiero w 2021 roku **rozpoczęto prace nad programem gospodarki mieszkaniowej** i przyjęto uchwałę o wieloletnim programie (na lata 2021-2025) gospodarowania zasobem mieszkaniowym w gminie Konstancin-Jeziorna. Tymczasem zasób lokali do dyspozycji samorządu systematycznie zmniejszał się z powodu ich wcześniejszej wyprzedaży. W roku 2018 gmina dysponowała 738 lokalami, a w roku 1920 – 191. Nakłady przeznaczane na utrzymanie oraz remonty i modernizację były coraz mniejsze. W 2022 roku na gospodarkę mieszkaniową wydano 2,4 mln zł., gdy w roku 2019 było to jeszcze 5,4 mln zł.

Podsumowując, rozwój gminy Konstancin- Jeziorna prowadzony w warunkach działania systemu samorządności terytorialnej, przebiega „w bólach” i ze znacznym odstępstwem od deklarowanych powszechnie w wielu dokumentach celach, takich jak podtrzymanie i ochrona cennych zasobów historycznych, przyrodniczych i warunków uzdrowiskowych oraz zabytków urbanistyczno-architektonicznych. Dotychczasowe władze samorządowe ulegały naciskom zewnętrznych inwestorów, kierujących się podpowiadaną przez nich wizją miasta „metropolitalnej noclegowni” dla zamożniejszej ludności, z komercyjną turystyką i kulturą masową. Przykłady forsowania tego kierunku – to sprzedaż cennych działek z zabytkami, które ulegały zniszczeniu i przebudowie niezgodnej tak z historycznym stylem architektury miasta, jak i poszanowaniem przestrzeni publicznej w otoczeniu.

Zagrożeniem dla utrzymania uzdrowiskowego charakteru miasta było i jest nadal uleganie deweloperom z projektami budowy dużych zamkniętych osiedli

na terenach niezagospodarowanych, a cennych przyrodniczo i potencjalnie służących innym celom rozwojowym niż będących w zgodzie z uzdrowskim oraz edukacyjno-kulturalnym charakterem miasta.

W sprawach podstawowych kompetencji samorządowych w działalności władz konstancińskich brakowało umiejętności koordynacyjnych w zgodzie z bieżącymi i przyszłościowymi potrzebami społeczności.

W ocenie mieszkańców powtarzano powszechnie, że prowadzona przez władze samorządowe polityka finansowa była nadmiernie oszczędna lub wręcz niedostateczna mimo zamożności gminy.

Szczególnie niedostateczna była troska o zasób mieszkań komunalnych. Samorząd nie prowadził polityki mieszkaniowej odpowiednio do potrzeb rynku pracy, jaki ukształtował się w mieście i gminie; popytu na kadry niezbędne dla rozwoju zdrowego miasta, posiadającego status uzdrowiska, chroniącego przyrodę, pielęgnującego zabytki i tradycje lokalnej kultury.

Drastycznie niedostateczną uwagę władze samorządowe poświęciły sprawom transportu wewnątrzgminnego; kierując się rozwiązaniami minimalistycznymi i w konsekwencji zagrażającymi bezpiecznemu poruszaniu się w mieście. Wydawano pozwolenia na zabudowę bez uwzględniania powierzchni niezbędnej na poszerzenie przylegającej drogi publicznej, budowano tzw. drogi pieszo-jezdne, czyli bez chodników i ścieżek rowerowych, o dużym potencjale kolizji użytkowników.

Z dokonanego rozpoznania wynika, że problemem samorządności w Konstancinie-Jeziornie są **niedostatki w komunikacji między władzami a mieszkańcami**. Ze strony władz i urzędników padały narzekania na brak reakcji na informacje, ogłoszenia, zaproszenia i apele kierowane do mieszkańców. Trzeba przyznać, że kierowane były głównie drogą internetową. Z kolei; sąsiadów, kolegów czy znajomych, którzy systematycznie odwiedzają **wśród mieszkańców formułowano opinie, że informacja z urzędowa dociera do nich za późno i najczęściej od innych stronę internetową gminy**. Korzystanie z nowych technologii informacyjnych jest zróżnicowane przede wszystkim w przekroju wieku, a struktura demograficzna mieszkańców Konstancina jest „srebrna”. Ta sytuacja wymaga rozważenia innych, także pośrednich mechanizmów komunikacji, np. via sieci organizacji społecznych, a w sprawach ważnych i pilnych nawet via ogłoszenia parafialne.

Warto przeczytać, aby rozumieć:

- Filip Springer - Miasto Archipelag. Polska mniejszych miast – Karakter Warszawa 2016.
- Senat RP – Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – uwarunkowania prawne i społeczne (red. Anna Gołębiowska i Piotr Benedykt Zientarski), Warszawa 2016
- Małgorzata Paszkowska - Uzdrowiska w systemie ochrony zdrowia. Difin, Warszawa 2017.
- Hajdys Dagmara i Ślebacka Magdalena – Rewitalizacja miast we współpracy z podmiotem prywatnym w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, Karków-Legionowo, edu-Libri 2020.
- Rafał Matyja - Miejski grunt. 250 lat polskiej gry z nowoczesnością. Wydawnictwo Karakter, Warszawa 2021.
- Andrzej Andrysiak – Lokalsi. Nieoficjalna historia pewnego samorządu. Wydawnictwo Krytyki politycznej, Warszawa 2022.

Tekst Diagnozy został przygotowany na podstawie analizy dostępnych dokumentów Urzędu Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna oraz rozmów (wywiadów) z osobami prowadzącymi główne instytucje organizujące życie mieszkańców w podstawowych dziedzinach oddziaływania samorządu lokalnego. Dziękując za przekazywane informacje oraz niejednokrotnie specjalnie przygotowywane dane, nie podaję - na życzenie respondentów – ich nazwisk. Odpowiedzialność za nieścisłości oraz błędy ponoszę osobiście.

Stanisława Golinowska

